

LETO XXIII. Štev. 233
IZDAJA IN TISKA
CASOPISNO ZALOŽNIŠKO
PODJETJE
'LJUDSKA PRAVICA'
DIREKTOR PODJETJA
LEV MODIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

'LJUDSKA PRAVICA'
USTANOVljena 4. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULIJA 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z 'BORBO'.

S SEJE ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA

Znaten porast gospodarske dejavnosti

Zvezni izvršni svet je proučil gibanje gospodarstva v prvih sedmih mesecih letošnjega leta in sprejel vrsto osnutkov zakonov, uredb in odlokov

Beograd, 2. okt. (Tanjug) - Pod predsedstvom podpredsednika Aleksandra Rankovića je bila danes seja Zveznega izvršnega sveta. Na njej so proučili poročilo sekretariata za splošne gospodarske posle ZIS o gibanju gospodarstva v sedmih mesecih letošnjega leta.

Proizvodnja (brez kmetijstva) je narasla letos v sedmih mesecih v primerjavi z lanskim letom za 20%, industrijska proizvodnja pa za 19%. Tako uspešna industrijska proizvodnja je predvsem sad dobre preskrbe industrijske s surovinami in reprodukcijskimi potrebščinami. Povečanje proizvodnje je spremljalo naraščanje zaloga surovin in pogonskih snovi ter nadaljnje povečanje zaloga industrijskih izdelkov. Nadaljevala se je tudi težnja po naraščanju delovne storilnosti, ki je bila za kakih 12% večja od lanske. Na podlagi doseženih uspehov lahko pričakujemo, da bomo povečanje industrijske proizvodnje za 13%, predvideno v družbenem planu za letošnje leto, presežili. K tako ugodnemu gibanju proizvodnje je pripomogla tudi dobra letina v kmetijstvu.

dejavnosti je privedlo tudi do povečanja obsega prometa v vseh gospodarskih panogah. Prevoz blaga po železnicah je narasel v prvih šestih mesecih v primerjavi z lanskim letom za 14%, zmožljivost voznega parka pa se je povečala za kakih 7%. V pomorskem prometu se je prevoz blaga povečal za 13%, v rečnem za 44 odstotkov, v cestnem za 22,9%, v zračnem pa za 15,4 odstotkov. Ugodno razmerje med proizvodnjo in zaposlenostjo je ostalo nespremenjeno. Čeprav se je zaposlenost v gospodarstvu v prvem polletju v primerjavi z lanskim letom povečala za 7%, je bila v primerjavi s povečanjem proizvodnje znatno manjša.

na največ pripomogel izvoz industrijskih izdelkov. Uvoz je narasla hitreje kakor izvoz. Najbolj je narasel uvoz reprodukcijskih potrebščin.

Na področju investicij se je povečal dotok investicijskih sredstev v krajevne sklade in sklade gospodarskih organizacij. Dotok investicijskih sredstev je znašal v sedmih mesecih letošnjega leta 315 milijard, lani pa 259 milijard. Celotna potrošnja investicijskih sredstev pa je znašala v tem času 227,9 milijarde več kakor lani. Narasle so zlasti investicije v kmetijstvu in prometu ter negospodarske investicije, kar ustreza družbenemu planu. Celotni dohodek vseh proračunov so bili letos večji kakor lani, narasla pa je tudi proračunska potrošnja.

in od poklicu zveznih ljudskih poslancev. Po tem osnutku naj bi bile volitve v Zvezni svet Zvezne ljudske skupščine tudi v prihodnje neposredne kakor doslej. Osnutek obdrži tudi sedanji poredni način volitev poslancev v Zbor proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine. V sedanjem volilnem sistemu pa predvideva dve važni bistveni spremembi, in sicer glede načina organizacije kandidacijskega telesa, ki predlaga zborom volivcev kandidate, in glede pogojev, v katerih veljajo predlagani kandidati za kandidate zborov volivcev, ter pogojev, kdaj velja kandidat za izvoljenega poslanca.

Vsak zbor volivcev izvoli iz vrst državljanov najmanj enega delegata za kandidacijsko skupščino. Le če je na področju zborov volivcev nad 600, izvoli dva delegata, če je volivcev nad 1200, pa

PLAČNI SKLAD JE NARASEL ZA 39 MILIJARD

Potrošnja prebivalstva se je gibala ugodno. V sedmih mesecih je narasla v primerjavi z lanskim letom na kakih 23%. Če upoštevamo še uporabo potrošniških kreditov, je bila letos znatno večja kakor lani, narasla je za kakih 27%. Potrošnja delavcev in uslužbenecv se je povečala za 18%, s potrošniškimi krediti pa za 24 odstotkov. Realna potrošnja delavcev in uslužbenecv brez potrošniških kreditov se giblje nekoliko nad planirano ravnišo za letošnje leto. Plačni sklad je narasel za dobrih 39 milijard, kar je posledica večje gospodarske dejavnosti, zvišanja plač in naraščanja zaposlenosti.

UVOZ JE NARASČAL HITREJE KAKOR IZVOZ

Celotni izvoz je narasel v sedmih mesecih v primerjavi z lanskim letom za 20%. Vrednost v sedmih mesecih izvoženega blaga je znašala letos 62,5 milijarde, lani pa 51,3 milijarde. Letni program izvoza smo od januarja do julija izpolnili za 58%, lani za 54, predlanskim pa za 51%. K temu je

POMEMBEN DELEŽ GRADBENIŠTVA
V splošnem povečanju proizvodnje je zlasti pomemben delež gradbeništva, ki je narasel za 16 odstotkov, proizvodnja gradbenih potrebščin pa je narasla za 21%. Splošno povečanje gospodarske

Intenzivni stiki

podpredsednika Vukmanovića v New Delhiju

New Delhi, 2. okt. (Tanjug) - Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović je danes popoldne položil venec na grob Mahatme Gandhija. Davi je bila jugoslovanska delegacija v Samaspuru, nedaleč od New Delhija, kjer se je seznanila z razvojem lokalnih skupnosti. Podpredsednik Vukmanović je izjavil, da so uspehi kmetov v tej državi napravili nanj močan vtis.

Se dopoldne je imela delegacija z voditelji naših diplomatskih predstavništva v Indiji, Indoneziji, Burmi in Pakistanu posvetovanje o perspektivah razvoja gospodarskih stikov Jugoslavije s temi deželami.

Nocoj pa je ministrski predsednik Nehru priredil gostom svečano večerjo. Jutri bodo odpravili v Bakranangal na severu Indije, kjer si bodo ogledali tamkajšnji veliki jez.

mer opozarjajo na nenehno naraščanje menjave blaga med Indijo in Jugoslavijo.

Na sestanku je bilo govora tudi o vrsti mednarodnih vprašanj ter je prišla do izraza enakost gledišč obeh dežel ter njuno vztrajanje na načelih ohranitve miru in aktivne koeksistence. Nehru in Vukmanović sta govorila tudi o perspektivah nadaljnje sodelovanja obeh dežel na mednarodnem torišču, da bi se okreplila in razvila koeksistenca med narodi ter utrdili svetovni mir.

ZIS je na podlagi poročila sekretariata za splošne gospodarske posle ocenil gibanje gospodarstva v minulih sedmih mesecih kot pozitivno in se strinja z gospodarskimi ukrepi, ki bi jih bilo treba storiti za odstranitev nekaterih negativnih teženj.

ZIS je na današnji seji sprejel tudi osnutke več pomembnih zakonov, o katerih bi v kratkem razpravljala Zvezna ljudska skupščina. Najvažnejši je vsekakovski osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pravicah in dolžnostih, izvolitvi

S POSVETOVANJA O OSNUTKU ZAKONA O DELITVI SKUPNEGA DOHODKA
GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ NA PREDSEDSTVU SZDL SLOVENIJE

Spodbuda posamezniku za večjo produktivnost dela kolektivom pa za boljše gospodarjenje

Ljubljana, 2. oktobra. Danes je bilo v Ljubljani na pobudo predsedstva SZDL Slovenije posvetovanje o predloženem osnutku zakona o delitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij. Posvetovanje je vodil predsednik SZDL tovariš Miha Marinko. Posvetovanja so se udeležili nekateri člani predsedstva SZDL, nekateri člani IS LRS, predsedniki okrajnih odborov Socialistične zveze, predsedniki in podpredsedniki okrajnih ljudskih odborov, nekateri člani predstavnika Glavnega odbora sindikata Slovenije in predstavniki gospodarskih sekretariata in gospodarskih združenj.

Po uvodnih mislih, ki jih je podal član predsedstva tovariš Viktor Avbelj, je bila razprava, v kateri so sodelovali tovariši Mirko Jamar, Tone Bole, Jože Plevnik, Marijan Dermastia, Sta-

ne Kavčič, Karmelo Budihna, Jože Ingolič in Miha Marinko.

V uvodnih mislih in v razpravi je bilo poudarjeno, da predstavlja predloženi osnutek zakona velik napredek v sistemu delitve dohodka kot osnove gospodarskega sistema, napredek v razvoju in utrjevanju socialističnih odnosov, v utrjevanju organov delavskega upravljanja in komunalnega sistema. Gornje ugotovitve dobe svoj konkretni odsev v tem, ko predloženi osnutek daje:

- večjo spodbudo in materialno zainteresiranost posameznikov za večjo produktivnost dela in kolektivom za boljše gospodarjenje, ko uvaja enotno delitev dohodka v celotnem gospodarstvu, uvaja enotna merila, preko katerih se ocenjuje gospodarjenje podjetja in udeležba kolektiva in posameznika na uspehih tega gospodarjenja;

- razširja pravice organov delavskega upravljanja, ko omogoča samostojno delitev ostanka dohodka na plače in sklade in tako odpravlja še preostale administrativne posege v področje politike plač;

- ustvarja pogoje za večjo po-

vezanost interesov komunne in podjetja ter omogoča komuni njen skladnejši razvoj predvsem s tem, ko zagotavlja trajnejše in objektivizirane vire njenih materialnih sredstev.

- uvaja z izjemo od vseh dosedanjih sistemov enaka merila za družbene dajatve in s tem postavlja vsa podjetja pri njihovem gospodarjenju v enak položaj na vseh gospodarskih področjih.

Na posvetovanju je bilo zlasti poudarjeno, da je treba v konkretni razpravi o predloženem osnutku v kolektivih, gospodarskih združenjih, sindikalnih organizacijah in drugih gospodarsko političnih organih o podrobnostih tega osnutka predvsem upoštevati omenjene bistvene gospodarsko-politične osnove tega zakonskega predloga. Samo ob upoštevanju teh dejstev bo lahko podrobna razprava tudi o eventualnih pomanjkljivostih predloga predstavljala konstruktiven prispevek k izpolnjevanju zakonskega predloga.

S tega vidika je posvetovanje obsežno nekatera dosedanja tehnokratsko-praktičistična in lokalistična obravnavanja predloženega osnutka. Na koncu je bilo na posvetovanju poudarjeno, naj organizacije Socialistične zveze s pravnimi tolmačenjem bistvenih osnov predloženega osnutka omogočijo posamezne skodljive načelne primere, ki v celoti nasprotujejo ugotovitvam delovnih kolektivov in njihovih organov delavskega upravljanja, ki osnutek v načelu sprejemajo in ga podpirajo.

Zagotovila prijateljstva

Ob obisku naših ljudskih poslancev na Kitajskem

Peking, 2. okt. (Tanjug) Predsednik Zvezne ljudske skupščine Petar Stambolič, ki se mudi na čelu jugoslovanske parlamentarne delegacije v Pekingu, je priredil sinoči v jugoslovanskem poslaništvu za kakih 400 gostov sprejem, ki je potekel v zelo prišrčenem in prijateljskem vzdušju. Na sprejemu so bili predstavniki Vsekitajskega narodnega kongresa Liu Sao Ci, predsednik vlade Ču En Laj, člani kitajske vlade in stalnega odbora Vsekitajskega kongresa, predstavniki političnih, kulturnih in znanstvenih ustanov ter mnogo drugih javnih delavcev. Sprejema so se udeležili tudi člani parlamentarnih delegacij ZSSR in ČSR, ki sta prav tako na obisku na Kitajskem, in tudi burmanska misija dobre volje, pred-

stavniki poljske delegacije, japanske trgovinske delegacije ter vodilni tuji diplomati.

Med sprejemom je P. Stambolič nazdravil kitajskim državljanom in vsem gostom. Predsednik Vsekitajskega narodnega kongresa Liu Sao Ci je v odgovoru poudaril, da bo obisk jugoslovanske delegacije na Kitajskem prispeval ne samo k boljšemu razumevanju in utrditvi prijateljstva med narodi Kitajske in Jugoslavije, marveč tudi k enotnosti socialističnih dežel na sploh. Kitajsko ljudstvo visoko ceni prijateljstvo, ki mu ga izkazujejo narodi Jugoslavije. To prijateljstvo bo tem več prispevalo k izgradnji socializma v obeh deželah in okrepitvi občega miru, čim globlje in bolj vsestransko bo.

Revizija francoske ustave

zaradi alžirskega vprašanja vedno bolj pereča toda medtem dozorevajo spel kombinacije o vladi »nacionalne zveze«

Pariz, 2. okt. (Tanjug) Bivši predsednik vlade in radikalski prvak Edouard Daladier je izrazil sinoči po posvetovanju s predsednikom republike Cotyem »trdno prepričanje, da bo kriza kmalu končana.« Rekkel je, da bo predsednik republike že jutri določil mandatarja, sredi prihodnjega

tedna pa je moč pričakovati tudi sestavo nove vlade. To je bila edina optimistična izjava, kar jih je bilo slišati na račun krize.

Predsednik republike je danes nadaljeval posvetovanja z voditelji političnih strank in parlamentarnih skupin. Vtem ko je socialistični prvak Mollet odklonil sleherni izjavo o možnostih za izhod iz krize, sta se bivša predsednika vlade Mendès-France in Edgar Faure (prvi je zadnjič glasoval za, drugi pa proti Maunouryevi vladi) strinjala z mnenju, da sta izhod iz krize, pa tudi ureditev alžirskega vprašanja hkrati povezana z odločitvijo Francije, da pogumno spremeni svojo ustavo in omogoči enakopravnejše odnose v francosko-afriški skupnosti.

Prilagodljiva dela za djerdapsko hidrocentralo

Beograd, 2. okt. (Jugopres) - Jugoslovanska in romunska vlada, ki bosta začeli skupno proučevati možnosti hidroenergetskega izkoriščanja Donave na področju Djerdapa, sta že ustanovili komisijo za proučevanje in dokumentacijo kakor tudi operativno-tehnično komisijo. Obe komisiji se bosta sestali v najkrajšem času v Bukarešti. Glede na obseg del menijo, da bosta obe komisiji zasedali dalj časa.

Načelno so se dogovorili o izkoriščanju voda Donave v hidroenergetske namene že med lanskim obiskom predsednika Tita v Romuniji. Obe deželi sta imeli tudi že preliminarne razgovore o tem vprašanju.

Podobno misel sta izrazila sinoči tudi prvaka Demokratične unije odpora Plevin in Mitterand, katerih imeni čedalje pogosteje omenjajo na hodnikih Bourbonske palače za možna mandatarja. Revizija ustave je postala izredno pereča, čeprav govore o njej malone že deset let. Tudi nova vlada bo morala v milejši ali ostrijši obliki prevzeti načrt statuta o Alžiriji, zaradi katerega je Maunouryeva vlada padla. Socialisti namreč vztrajajo pri svoji zahtevi, da parlament izglasuje ta statut.

Sodelovanje Ljudsko-republikanskega gibanja v novi vladi skupaj s socialisti je vezano na sestavo vlade »široke nacionalne zveze«. Za to formulo se zavzemajo ljudski republikanci zlasti po kompromisih, doseženih na nedavnih »konferenci za okroglo mizo«, na kateri so se zedinili o osnutku alžirskega statuta. Socialisti in ljudski republikanci so spričo sedanje političnega položaja glavni elementi vseh kombinacij za novo vlado, prvaki male Demokratične unije, ki je bila v parlamentu zmerom vez med socialisti in ljudskimi republikanci, pa bi utegnili tem laže prevzeti vlogo mandatarja za sestavo nove vlade.

Francoske bombe na tuniško naselje

Tunis, 2. okt. (Reuter) Iz tuniških uradnih krogov se je zvedelo, da so francoska letala danes napadla tuniško obmejno mesto Saket-Sidi-Jusef. Mesto so obsuli tudi s topovskim ognjem.

SPLošNA RAZPRAVA V GENERALNI SKUPŠČINI OZN

Saudija proti vmešavanju v sirske in sploh v arabske zadeve

New York, 2. okt. (Reuter) Delegat Saudske Arabije Ahmed Sukairi je danes v nadaljevanju splošne razprave v Generalni skupščini OZN izjavil, da krepištev sirskega oboroženih sil ne pozame arabskih dežel. Sirija tudi nasproti Turčiji ne goji slabih namenov. Bližnji vzvod je po sili zapleten v hladno vojno. Glavna stvar pa je, da so arabske dežele povsem neodvisne in popolnoma suverene. Arabske dežele so zapletene v Generalni skupščini in njihove zadeve so samo njihove ter nima nihče pravice, da se vanje vmešava. To so zahodne države, ki so s svojo politiko pre-

trgale vezi z arabskim svetom. Sukairi je pri tem omenil primer Sirije.

Nato je govoril poljski zunanji minister Adam Rapacki, ki je izjavil, da je Poljska v prid evropski varnosti pripravljena prevesti proizvodnjo in kopičenje atomskega orožja na svojem ozemlju s pogojem, da enako obveznost prevzameja Vzhodna in Zahodna Nemčija. To bi koristilo ne le poljskemu in nemškemu narodu ter njunim dobrim medsebojnim odnosom, marveč tudi Evropi in sploh vsem narodom. Obžaloval je, da še niso bili sprejeti predlogi o evropskem kolektivnem varnostnem sistemu in o evropski coni omejene in kontrolirane oborožitve. Nasprotno snujejo zdaj načrte, kako bi Zahodna Nemčija oborožili z atomskim orožjem. S tem se bo mednarodna napetost le še povečala.

Za Rapackim sta govorila še delegata Paname in Kube, nakar je Skupščina sejo prekinila.

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek, 3. oktobra
Precej oblačno vreme z delnimi razjasnitvami. Dnevne temperature se bodo rahlo dvignile. Na Primorju bo dežno oblačno vreme z burjo, ki bo postopoma popustila.

NASI PREDVOLILNI RAZGOVORI

Premalo sredstev za komunalne potrebe

Odgovarja Stanko Brečko, predsednik ObLO Hrastnik

Po zasavskih občinah zadnje čase veliko delajo. Tako v Zagorju zidajo nove hiše, v Trbovljah popravljajo glavno cesto, v Hrastniku pa regulirajo potok. Seveda je gradnja nasploh mnogo. Tožijo pa le, da imajo premalo denarja, da bi naredili, kar si želijo. Primer, kakšne so potrebe v središčih teh krajev, nam morda najboljše ilustrira razgovor s predsednikom hrastniške občine.

»O čem so vse govorili ljudje na zborih volivcev?«
»V glavnem o tem, da ostane v občini premalo denarja za komunalne potrebe.«
»Kakošno je stanje komunalnih naprav?«
»Zelo slabo. Na primer voda sploh ne priteče v zgornji del mesta.«
»Kako pa po vaseh? Kaj delajo krajevni odbori?«
»Krajevni odbori zelo dobro gospodarijo s tistimi skromnimi sredstvi, ki jih dobijo. Zelo veliko pridobijo s prostovoljnimi delom. Krajevni odbori zbirajo sredstva tudi sami.«
»V mestu si sami kaj pomagajo?«
»Tudi. Na Logu na primer so hišni sveti sami organizirali popravilo dovodovoda s prostovoljnimi delom.«
»Kako pa šola?«
»Imamo tri izmene dnevno!«
»Boste kaj zidali?«
»Ce bodo sredstva.«
»Kako pa preskrba mesta?«
»Trgovska mreža je gosta, izbira blaga pa slabša. Zelenice v bližini mesta...«

Urejanje komunalnih zadev je v Hrastniku ena glavnih in hkrati najtežja naloga, ki čaka bodoči občinski ljudski odbor. Med drugim bodo morali misliti tudi na novo, sodobnejšo klavnico, ker tako stisnjena, kot je ta v prilljhu stanovanjske hiše, je res nemogoča.

peti, da občina zelo težko zbere sredstva za proračun. Ze nekaj let nam manjka po nekaj milijonov letno.
»Kako se rešujete?«
»Ze tri leta delamo s krediti.«
»Kaj ste v zadnjem času napravili na komunalnem področju?«
»Nič. Edino nekaj stanovanj smo sezidali.«
»Koliko?«
»Okrog 350. Posamezniki pa so si sezidali okrog 90 stanovanj. Dejansko nam to ne pomeni olajšanja, ker se je število prebivalcev in družin v tem času povečalo za mnogo več.«
»Potok regulirate.«
»To zdaj. Uspeli smo dobiti nekaj sredstev iz republiškega vodnega sklada za regulacijo potokov Bcna in Ernice.«
»Kako pa preskrba z mesom?«
»Se kar gre. Nimamo pa klavnice. Oglejte si naše klavnice, pa boste uvideli potrebo po novi. Imamo tri, a nobena ne ustreza.«
»Kako se volivci zanimajo za reševanje vseh teh problemov?«
»Na zborih volivcev smo govorili o vseh teh vprašanjih. Razen tega so se pereli problem saje, ki uhajajo iz elektrarne.«
»So volivci predlagali konkretno kakšne stvari?«
»Ne. V glavnem so negodovali, da ima občina premalo sredstev glede na druge občine.«

Iz osnutkov novih zakonov in uredb

(Nadaljevanje s 1. strani)

tri delegate. Sestanek kandidacijske skupščine sklische okrajna volilna komisija takoj po poteku roka za sklicanje zborov volivcev, najpozneje pa do konca petega tedna od dneva razpisa volitev. Kandidacijska skupščina obravnava in potrjuje predloge kandidatov za volitve ljudskega poslanca v volilnem okraju. Vsakih pet delegatov lahko predloži enega kandidata. Izvoljeni so vsi kandidati, ki dobe nad 40% glasov vseh delegatov na kandidacijski skupščini. Za kandidata zbora volivcev velja tudi vsak kandidat, ki so ga predložili zbori volivcev, če zajemajo najmanj četrtino vseh v volilni imenik vpisanih volivcev.

Osnutek zakona predvideva bistvene spremembe glede določanja pogojev, kdaj velja kandidat za izvoljenega, t. j. glede večine, potrebne za izvolitev. Po dosedanjem zakonu je bil za poposlanca izvoljen kandidat, ki je dobil relativno večino. Če je bil samo en kandidat, je bil lahko izvoljen tudi, če je dobil najmanjšo število glasov, tako da je bil vsak predlagani kandidat praktično izvoljen že vnaprej. Da bi odstranili to pomanjkljivost, postavlja osnutek zakona za primer, da je samo en kandidat kot pogoj za izvolitev, da je dobil večino glasov vseh volivcev vpisanih v volilni imenik na področju volilnega okraja, torej da je dobil absolutno večino glasov.

O PARTIZANSKI SPOMENICI
Potem je ZIS sprejel osnutek zakona, s katerim se dopolnjuje zakon o državnih upravi. Ta dopolnitev predvideva, da je med državne sekretarje in podsekretarje imenovati iz vrst ljudskih poslancev. ZIS je sprejel tudi osnutek zakona o dopolnitvi zakona o Partizanski spomenici 1941. Z njim je določeno, da je moč prošnje za dodelitev spome-

nice vložiti do 31. decembra 1957 zaključno.
Osnutek zakona o prevozu na železnicah, ki ga je ZIS sprejel na današnji seji, ureja vse vrste prevoza. Urejene so tudi imovinske pravice in obveznosti železnice ter gospodarskih organizacij in državljanov, izvirajoče iz njihovih medsebojnih pogob o prevozu. Osnutek zakona predvideva, da določi splošno raven tarif Zvezna ljudska skupščina, posamezne tarife pa Generalna direkcija železnice v sporazumu s pristojnimi državnimi sekretarji in sekretariati ZIS.

USTANOVITEV IN UKINITEV NEKATERIH ZVEZNIH ORGANOV UPRAVE

ZIS je sprejel tudi uredbno o ustanovitvi, spremembi delovnega področja in ukinitvi nekaterih zveznih organov uprave. Po tej uredbi se ustanove naslednji organi: Zvezni zavod za delovno storilnost, Zavod za geomagnet-ska merjenja in uprava za radijski promet v sestavi sekretariata za promet in zveze ZIS. Uredba

ureja status vseh dosedanjih komisij, razen komisije za verska vprašanja in zvezne komisije za jedrsko energijo, katerih položaj je že urejen z zakonom o zveznih organih uprave. Z uredbo so ukinjene glavni zdravstveni svet, komisija za plače v gospodarstvu, komisija za zdravila in komisija za mamila.

ZIS je sprejel in dopolnil uredbo o upravljanju stanovanjskih hiš. Odslej bodo lahko hišni sveti najemali posojila pri banki za popravilo in vzdrževanje hiš. Z odlokom o razdelitvi skupnega dohodka časopisno založniških podjetij in založb so založbe oproščene zveznega davka na dobiček s tem, da bodo del sproščene dobička vplačevale v republiški sklad za pospeševanje založniške dejavnosti, ostali del pa gre v investicijske sklade samih podjetij. S sklepom ZIS, sprejetim na današnji seji, se večina prispevkov iz republiških skladov uredi enotno za vso državo in znaša 50% sproščene dobička.

ZIS je sprejel na današnji seji še nekaj odlokov ter ratificiral več mednarodnih konvencij in sporazumov.

V spomin na dneve groze v Istri so včeraj priredili svečane komemoracije

Koper, 2. oktobra. — Po vaseh v koprski občini in drugih vaseh po Istri se ljudje na današnji dan spominjajo tiste strahotne in nečloveške tragedije, ki je v prvih dneh oktobra 1943 zadela Istro. Takrat sta po zlomu Italije dve Rommelovi diviziji v največji naglici prodirali v Istro. Pri Koprju so partizani najprej z uspehom odbili nacistični napad. Toda pred dvema motoriziranima divizijama je bil umak nujen, ker bi bila sicer obkolitev neogibna. Istra je bila takrat vsa ena sama goreča grmada. V bližini Koprja so gorele vasi Šmarje, Marzege, Kured, Čežariji in vrsta drugih. V tej nemški ofenzivi je padlo okoli 2500 borcev in vaščanov, v Istri pa je bilo požganih več kot tisoč hiš. V spomin na teden, prepolne groze in trpljenja, so danes po vaseh ob slovenski obali priredili pred spomeniki padlim borcem in žrtvam svečane komemoracije. V nekaterih krajih, kjer doslej še niso imeli spomenikov, so danes odkrili spominske plošče.

Na področju vsega severnega Jadrana je nastala precejšnja ohladitev. Močna burja je ponekod, zlasti med Reko in Senjem, dosegla tudi do 120 km hitrosti na uro. Veter je močno razburkal na uro. Veter je močno pristajati Crikvenici niso mogle pristajati potniške ladje Jadranske linijske plošbe. V Gorskem Kotaru je zapadel sneg. V enem samem dnevu je temperatura na Reki padla za 10 stopinj, od 19 na 7 do 10 stopinj.

AZIJSKA GRIPA PO IMENU, SICER PA NE DOSTI RAZLIČNA OD PREJSNIH EPIDEMIJ

Sedanji primeri gripe niso hudi

Priporočljiva je skrbna nega bolnikov

Letošnja epidemija gripe, ki je zajela mnoge države po raznih kontinentih, se je pojavila sredi poletja tudi v naši državi. Dobila je naziv azijska gripa, to pa zato, ker se je najprej pojavila v Aziji, vendar se dosti ne razlikuje od influenze, ki so v zadnjih obdobjih pogosto razsajale na zelo obširnih območjih. Starejši ljudje se še dobro spominjajo velike epidemije »španske gripe«, ki je zajela ves svet tik po prvi svetovni vojni. V dveh letih je za to epidemijo pomrlo več deset milijonov mladih in odraslih ljudi. Po zadnji vojni pa smo tudi že imeli več večjih epidemij influenze, ki pa se je pojavila v lahkih oblikah.

Preprečevanje je težavno in mnogokrat neučinkovito
Borba z influenco je zelo težavna in komplicirana. Bolezni ni moč zažestiti z običajnimi protiepidemijskimi ukrepi, kot so zapore meje posameznih držav itd. Ker je število bolnikov ob epidemiji zelo veliko, ni moč misliti na zdravljenje v bolnišnicah, zaradi česar večina bolnih preživi svojo bolezen doma. Priporočljivo je, da poskusimo z izolacijo bolnika v posebni sobi, če je to možno, in da se izogibamo stikov z njim.

Najvažnejše pri zdravljenju bolnika je skrbna nega, pri hujših težavah pa si lahko pomagamo tudi z aspirinom ali piramidonom za znižanje vročine ter s sredstvi proti bolečinam, kot so kofeprilin in podobno.

KAKO BOLEZNI SPOZNAVAMO?
Influenca nastopi nenadoma in se po navadi začne z mrzlico. Bolnik občuti bolečine v uduh, v prsih in hrbtu včasih tudi krvavi iz nosa. Že ob začetku bolezni se pojavijo tudi neprijetne suh kašelj. Temperatura naglo naraste do 39 ali 40 Celzija, ostane tako visoka nekaj dni, nakar počasi pade. Bolnik, pri katerem ne nastopijo komplikacije, razmeroma hitro ozdravi, vendar mora biti previden, ker se lahko pojavijo še drugi ali tretji teden po začetku bolezni. Vsekar morajo tudi navidezno lahko bolni v posteljo, da se izognejo hujšim posledicam.

POVZROČITELJ BOLEZNI JE ŽE ZNAN
Virus influence so prvkrat našli 1933. leta, kar je dalo možnost za nadaljnje preučevanje bolezni. Sedaj vemo, da imamo dva tipa epidemične influence - A in B, ki sta med seboj različna. Velike epidemije, ki zajamejo mnogo države, povzročata običajno virus tipa A. Tudi povzročitelj sedanje gripe je nova podvrsta virusa influence tipa A. Vsako novo veliko epidemijo povzroča namreč nov virus, ki sicer sodi med znane viruse, običajno tipa A, vendar pa ima svoje posebnosti. Virokov za te leto sprejmemo še ne poznamo, poznamo pa posledice, saj so prav zaradi spremljivosti virusa preventivna sredstva velkokrat neučinkovita.

Svetovna zdravstvena organizacija vsakljuje raziskovalna dela velikega števila držav. Informacije dobivajo iz več kot 50 centrov za influenco. Ti centri zbirajo podatke, studirajo gibanje bolezni ter delajo na izolaciji novih slojev virusa. Na sedežu Svetovne zdravstvene organizacije v Ženevi zbirajo te podatke, izolirane soje pa proučujejo na Svetovnem centru za influenco v Londonu. Najnovejši podatki o uspešnih pripravah za cepljenje proti influenci v ZDA vzbujajo upanje, da bomo tudi pri nas v bližnji bodočnosti lahko pričeli s pripravami za tako zaščito. Tako se bo cepljenje proti otroški paratifi, ki si je pri nas še utrdilo pot, pridružio v doglednem času še cepljenje proti influenci. Ko se bodo v prihodnosti bližale epidemije influence naši deželi, bo moč iz sojev, dobljenih po najhitrejši poti iz krajev, kjer se je epidemija začela, izdelati dobro cepivo ter tako preprečiti ogromno gospodarsko škodo in ovdavi ljudi pred boleznijo, proti kateri smo zdaj še brez moči.

NEVARNOST INFEKCIJE JE VELIKA
Mnogo vzrokov je, zaradi katerih se bolezen hitro širi in nenadno pojavlja. Virus se izredno lahko prenaša, saj ga izločajo bolniki iz nosu in ust v ogromnih količinah in v malih kapljicah silne dolge ledvi v zraku. Razen tega je velika večina ljudi za to bolezen sprejemljiva, zaščita, ki jo dosežemo po bolezni, pa je kratkotrajna. Hitro širjenje olajšuje tudi

V borbi proti influenci so preskušali že nešteto zdravil, ki pa so jih zopet zavrgli. Razkuževanje ust s različnimi tabletami ne pomaga in tudi pranje z zdravili, ki bi uničevalo virus, se ne poznamo. Antibiotična zdravila so prav tako neučinkovita, razen seveda pri kasnejših komplikacijah.

dr. Janez Kmet

IVAN REGENT:

O odmevih Oktobrske revolucije po svetu

(Ob spomnih in v spomin njeni 40. obletnici)

Preden so začeli delavci in revni kmetje zavestno podpirati sovjetsko oblast in se zanjo boriti, se je moralo še marsikaj zgoditi, kar je posebej učinkovalo nanje. Treba je bilo, da so antantne dežele odbile sovjetski predlog za takojšen mir brez aneksij in kontribucij. Moral se je podpisati brest-litovski mir, ki, kakorkoli je bil težak za Sovjetsko zvezo, je učinkoval na vojske ostalih vojujočih se dežel bolj negativno kot na ruske delovne ljudi. Prvi so začeli pod vplivom tega preljudnarnega miru še bolj hrepeneti po svojem miru. Potreben je bil poraz italijanske vojske pri Kobariidu; potrebni so bili še drugi porazi vojujočih se dežel; morali so še tisočih in stotisočih izgubiti svoja mlada življenja na frontah imperialistične vojne.

in natočila v njihove vrste dokaj nacionalne vođe, ki jim ni dovolila, da bi razumeli, kako važne so bile za delavce in za ves slovenski narod deklaracije in zahteve Sovjetske zveze. Slovenci in sploh jugoslovanski socialni demokratje so podpirali - če izvemamo bosanske in dalmatinske socialne demokratje - malomeščanske politične zamisli, stopili so kot peto kolo v Narodne svete.

Medtem pa je vojna tako rekoč že izdihavala, in sicer tako izdihavala, da smo mogli 1918 praznovati v vojaški bolnišnici prvi maj, ki se ga je udeležil tudi bolnišnični komandant. Razmere so bile že take, da smo mogli laže in z manjšo nevarnostjo vnašati med vojske in delavce zavest o pomenu dogodb v Rusiji. Naj se mi dovoli kratek intermezzo, ki po svoje izpričuje, kaj se je po Oktobrski revoluciji že moglo delati v Avstriji med vojski in delavci. Med slovenskimi vojski in delavci je imelo delo socialistov spčetka manjši uspeh in je bilo še vedno zelo težko. Majniška deklaracija je tudi delavce precej zmedla

Mene je našla Oktobrska revolucija v vojaški obleki v Gradcu. Tedaj je bilo tam slovensko narodno društvo »Domovina«, ki je imelo svoj sedež v precej velikih prostorih neke slovenske gostilne v Klosterwiesgasse. Med vojno je Avstrija mobilizirala prav mnogo slovenskih delavcev, zlasti kovinarjev, za graške tovarne. Med temi delavci je bil tudi pokojni socialni demokratiški aktivist Jaka Vehovec. Le-ta je pripravil slovenske delavce do tega, da so se vpisali v navedeno slovensko društvo. Na društvenem obnem zboru 1917 so bili delavci v večini in so izvolili Vehoveca za društvenega predsednika. Pod njegovim predsedstvom sem do svojega odhoda iz Gradca 1918 več kot pol leta skoraj vsako nedeljo predaval v društvu. Na predavanju, ki so bila vedno dobro obiskana, so prihajali večina delavci in delavke. Redno je prihajal na predavanja z nekoliko drugimi vojski tudi pokojni voditelj socialno demokratskega gibanja v Podgori pri Gorici Valentin Komavli, ki je bil z menoj v isti graški vo-

jaški bolnišnici. Nagajalo mu je srce. Nekajkrat sta prišla na predavanje dva avstrijska slovenska oficirja. Za enega vem, da je bil še živi dr. Ivan Pertot, brat pokojnega urednika tržaškega »Dela« Jožeta Pertota in nekaj časa sam urednik istega lista. Naslovil predavanje so bili razni: O narodnem vprašanju, o Trubarju, o Cankarju, o literaturi, o raznih zgodovinskih vprašanjih itd. Šlo pa mi je za to, da sem skušal skoraj v vsakem predavanju prikazati - na razne načine in z raznimi argumenti - razredni boj, zgodovinsko velepomembnost Oktobrske revolucije ter važnost boljševiških parol in zahtev za delavce in za ves slovenski narod. Sicer ne morem trditi, da sem bil dobro obveščen o dogodbah v Rusiji. Res je sicer, da smo dobivali dnevno mnogo vesti s fronte o tem, kar se je dogajalo v Rusiji, toda te vesti je bilo treba skrbno presejati, ker je bilo vmes mnogo plevla, mnogo izmišljenega, mnogo fantazije. Vendar, kakorkoli je res, da mi je bilo zelo ležeče na tem, da bi delavci in vojski izvedeli kolikor mogoče več resnice o razrednem boju in o Oktobrski revoluciji, da bi znali pravilno ceniti boljševiške zahteve, zlasti pa še, da bi razumeli nastajanje nove dobe, da bi se začeli revolucionarno orientirati, me je tudi močno zgrabil želja, da bi s svojimi predavanji zbudil med vojski in delavci čim večji odpor do imperialistične vojne, da bi mogli posejati mednje čim več razumevanja o potrebi proletarske enotnosti, o potrebi zopetne vzpostavitve delavske internacionalne solidarnosti. Na kratko povedano, šlo mi je za to, da bi vsi, ki so živeli v bolj ali manj obdruženem suženjstvu silno zahrepeneli, s polnimi prsi zahrepeneli po družbi, v kateri ne bi bilo treba nobenemu zatajevati svojih najboljših lastnosti, v kateri bi smel biti vsako odkritorčen. Pred Oktobrsko revolucijo bi bila taka predavanja nemogoča. Našel bi se bil prav kmalu, ki bi ovdal mene in društvo že med prvimi predavanjem.

Rektor varšavske univerze in znani poljski matematik Stanislaw Turzski je sinoči prispel v Beograd na povabilo beograjske univerze. Obiskal bo več znanstvenih in prosvetnih ustanov ter imel razgovore o nadaljnjem sodelovanju med beograjsko in varšavske univerze.

Češkoslovaški energetiki v Sloveniji

Ljubljana, 2. oktobra. Na svoji poti po Jugoslaviji je prispela včeraj iz Zagreba preko Kumrovc v Varazdina v Maribor sedemčlanska delegacija ministrstva za energetiko CSR, ki jo vodi prvi pomočnik ministra za energetiko inženir Jozef Kelar. Na Stajerskem so si ogledali dravske elektrarne, transformatorsko postajo v Pekrah pri Mariboru in termoelektrarno v Sočanju. Danes se delegacija prispela v Ljubljano, kjer sta jih sprejela član izvršnega sveta LS LRS Julij Beltram in sekretar sekretariata Izvršnega sveta LRS za industrijo in obrt inž. Ludvik Krenžar. Obiskali so Litostroj, v načrtu za prihodnje dni pa imajo še obisk elektrarne Moste ter ogled Bleda in Postojne, od koder bodo člani delegacije odpotovali na Reko ter obiskali še vrsto elektrarn in gradbišč v Dalmaciji in Bosni.

Mahatma Gandhi

V Indiji so večeraj proslavili stoletnico rojstva velikega voditelja indijskega naroda Mahatme Gandhija. Gandhi je zelo zgodaj začel boj za osvoboditev svojega naroda...

Ob Gandhijevi obletnici

New Delhi, 2. okt. (AFP). V vsej Indiji proslavljajo danes 80-letnico rojstva velikega indijskega voditelja Mahatme Gandhija...

Se nekaj beguncev je vrnilo na Madžarsko

Beograd, 2. okt. (Tanjug). Danes je bilo na obmejnem prelazu v Horgosu repatriiranih na Madžarsko 18 madžarskih beguncev...

Šifrirana hladna vojna

Članek »New York Herald Tribune« z naslovom »Šifrirane hladne vojne« ameriški publicist Walter Lippmann piše: Hladna vojna na Bližnjem vzhodu se biva s pomočjo posebnega šifriranega jezika...

Nacionalizacija industrije

London, 2. okt. (Tanjug). Na konferenci Laburistične stranke v Brightonu so prišla danes do izraza nasprotujoča si gledišča v zvezi z glavnim vprašanjem, kar jih obnavljajo na letošnji konferenci - z nacionalizacijo...

Bevanove pripombe o pogojih za ohranitev mednarodnega miru

Brighton, 2. okt. (AFP). Vođa levega krila Laburistične stranke Aneurin Bevan je sinoči na konferenci v Brightonu izjavil, da miru na Bližnjem vzhodu ne bo moč ohraniti...

Veleposlanik Uvalić v Pariz, Jože Zemljak na Dunaj

Beograd, 2. okt. (Jugopres). Predsednik francoske republike je privolil v imenovanje novega jugoslovskega veleposlanika v Parizu...

Bevanove pripombe

to, da bodo šle morebiti zlahka po zlu vse možnosti za ohranitev miru. »To, da Kitajska še ni sprejeta v OZN, je nesreča za človeštvo.«

Kriza zaupanja med ministrom v civilu in ljudmi v uniformi

Bonn, oktobra. Ukaz o suspenziji nekega nemškega generala je sprožil spor dokaj velikega obsega, ki ga imenujejo tu »kriza zaupanja med obrambnim ministrom in oficirskim zborom.«

Perspektive gospodarstva in njegovega upravljanja na Madžarskem

Budimpešta, 2. okt. (Tanjug). V predavanju, ki ga je imel pred partijskimi funkcionarji o gospodarstvenem položaju, je član CK Socialistične delavske partije Madžarske Istvan Fris rekel, da nudi bodoči razvoj madžarskega gospodarstva skromne perspektive...

Kriza zaupanja med ministrom v civilu in ljudmi v uniformi

da spriči nujnih poslov v zvezi z organiziranjem zvezne vojske včasih stranke ne more sprejeti ob napovedanem času, da po mora stati nek kdaj pa kdaj čakati v predsobi svojega šefa - Adenauera...

»Počutite se kakor doma«

Kako spoštujejo našo deželo na Daljnem vzhodu

potem parlamentarna delegacija pod vodstvom tov. Petra Stambolića, ki je 1. oktobra prisostvovala proslavi kitajskega narodnega praznika v Pekingu...

»Krepitev prijateljskega sodelovanja«

Jugoslavija je iskrena želja kitajskega naroda. Vemo, da so Jugoslavoani herojsko ljudstvo. Nenehno dosega izredne uspehe v svojem revolucionarnem boju in graditvi socializma...

»Tovariš Vukmanović je ondan v Kambodži govoril:«

»Velika dežela Kitajska še ni sprejeta v OZN, toda to je izguba za OZN.« Mi vemo, da je Jugoslavija zmeraj podpirala zakonite pravice Kitajske in njen pravični boj...

Vsa Azija pozdravlja Jugoslavijo

Jugoslavija si prizadeva pospešiti aktivno mirno koeksistenco med deželami z različno državno ureditvijo.

Kriza zaupanja med ministrom v civilu in ljudmi v uniformi

da spriči nujnih poslov v zvezi z organiziranjem zvezne vojske včasih stranke ne more sprejeti ob napovedanem času, da po mora stati nek kdaj pa kdaj čakati v predsobi svojega šefa - Adenauera...

»Počutite se kakor doma«

Kako spoštujejo našo deželo na Daljnem vzhodu

potem parlamentarna delegacija pod vodstvom tov. Petra Stambolića, ki je 1. oktobra prisostvovala proslavi kitajskega narodnega praznika v Pekingu...

»Krepitev prijateljskega sodelovanja«

Jugoslavija je iskrena želja kitajskega naroda. Vemo, da so Jugoslavoani herojsko ljudstvo. Nenehno dosega izredne uspehe v svojem revolucionarnem boju in graditvi socializma...

»Tovariš Vukmanović je ondan v Kambodži govoril:«

»Velika dežela Kitajska še ni sprejeta v OZN, toda to je izguba za OZN.« Mi vemo, da je Jugoslavija zmeraj podpirala zakonite pravice Kitajske in njen pravični boj...

Vsa Azija pozdravlja Jugoslavijo

Jugoslavija si prizadeva pospešiti aktivno mirno koeksistenco med deželami z različno državno ureditvijo.

(OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA)

Prosimo vas, počutite se na Kitajskem kakor doma! Vsa vrata so vam odprta. Lahko govorite, s komekoli hočete, in si ogledate, karkoli hočete. Oglejte si vse, kar je pri nas dobro in kar ni...

»Te ga ne bomo nikoli pozabili«

Te dni je nanoselo, da so prišle na Kitajsko kar tri jugoslovanske delegacije. Najprej gospodarska delegacija pod vodstvom tov. Svetozarja Vukmanovića, ki se je iz Mongolije znova vrnila na Kitajsko...

Kriza zaupanja med ministrom v civilu in ljudmi v uniformi

da spriči nujnih poslov v zvezi z organiziranjem zvezne vojske včasih stranke ne more sprejeti ob napovedanem času, da po mora stati nek kdaj pa kdaj čakati v predsobi svojega šefa - Adenauera...

»Počutite se kakor doma«

Kako spoštujejo našo deželo na Daljnem vzhodu

»Krepitev prijateljskega sodelovanja«

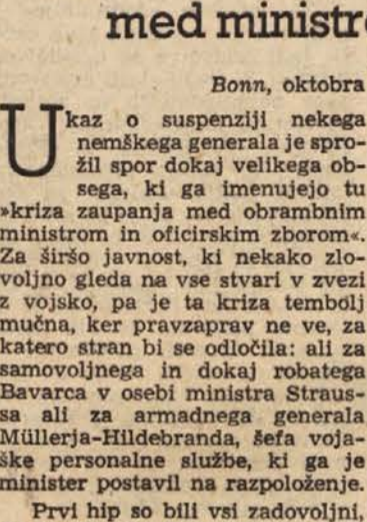
Jugoslavija je iskrena želja kitajskega naroda. Vemo, da so Jugoslavoani herojsko ljudstvo. Nenehno dosega izredne uspehe v svojem revolucionarnem boju in graditvi socializma...

»Tovariš Vukmanović je ondan v Kambodži govoril:«

»Velika dežela Kitajska še ni sprejeta v OZN, toda to je izguba za OZN.« Mi vemo, da je Jugoslavija zmeraj podpirala zakonite pravice Kitajske in njen pravični boj...

Vsa Azija pozdravlja Jugoslavijo

Jugoslavija si prizadeva pospešiti aktivno mirno koeksistenco med deželami z različno državno ureditvijo.

Aneurin Bevan

ROJSTVO PETORČKOV

Toulon, 2. okt. (Reuter). 28-letna Francozinja Camille Christophe iz Toulona je danes rodila petorčke, tri dečke in dve deklice. Porod je trajal eno uro in petnajst minut. Zdravniki so izjavili, da se mati in otroci zelo dobro počutijo...

POLITIČNE PRAVICE ŽENSK V ŠVICI

Bern, 2. okt. (Reuter). Zgornji dom švicarskega parlamenta je danes z 21 proti 14 glasovom sprejel spremenijski predlog k ustavi, ki zagotavlja ženam enake politične pravice, kot jih imajo moški...

»Zen Min Zi Bao.«

Jugoslavija podpira boj azijskih in afriških narodov proti kolonializmu ter za njihovo nacionalno neodvisnost. Pred prihodom na Kitajsko je bil tovariš Vukmanović že v nekaterih azijskih deželah in se bodo ti obiski nadaljevali...

»Prvikrat smo obiskali te daljne dežele z željo, da bi se približe seznanili z njimi, da bi se porazgovorili ter proučili možnosti nadaljnje razvoja prijateljskega sodelovanja z njimi.«

V Hanoju nas je sprejelo nad 200.000 ljudi in nas zelo prisrčno pozdravljalo in prav tako na vsej poti po Indoneziji. Skratka, povsod, kjer smo bili, so nas nenavadno prisrčno in topla sprejeli. In niso pozdravljali zgolj nas, delegacijo, sami so rekli, da v nas pozdravljajo Jugoslavijo, Tovariši, človek mora sam v te daljne dežele, da vidi, koliko pomeni Jugoslavija in kako zelo jo spoštujejo tudi v tem delu sveta.

Djordje Bogojevič

V LETU DNI

»JADROLINIJA« JE PODVOJILA SVOJE ZMOGLJIVOSTI

72 krat okrog ekvatorja

Enajst milijard dinarjev za izgradnjo novih ladij

PRELOMNICA

Leto 1952 je pomenilo prelomnico v povečanju potniškega in potniško-tovornega ladjevja »Jadrolinije«. Dotlej je to podjetje razpolagalo s 41 ladjami, všteti stare lesene jadrnice, ki so imele skupno 10.665 bruto registrskih ton. Odlej pa je zgradilo več novih ladij in temeljito obnovilo »Partizan-

Reka, oktobra.
»Jadranska linijska plovba«, naše največje in pravzaprav edino ladijsko podjetje, ki prevaža potnike ob Jadranu, je v zadnjih petih letih močno povečalo in moderniziralo svoje potniško ladjevje. V domačih ladjedelnicah je bila zgrajena cela vrsta novih, hitrih in sodobnih ladij. V letu 1951 so ladje »Jadrolinije« preplule 722.000 morskih milj. Letos pa so oziroma bodo še preplule kakih 1.550 milijona morskih milj. To se pravi, da bodo do konca leta preplule v primerjavi z letom 1951 več kakor dvakrat več. Ladje »Jadrolinije« bodo letos preplule morskot, katere dolžine znaša skoraj 72 potovanja okrog ekvatorja.

ko in »Proleterko«, ki so ju dvignili z morskaga dna, tako da imajo zdaj 62 ladij s skupno tonažo 24.924 ton.

Od leta 1952 dalje so zaplule nove ladje »Vladimir Nazor«, »Njegoš«, »Vuk Karadžić«, »Ivan Cankar« itd., največ novih ladij pa so splavili leta 1955: »Mostar«, »Maribor«, »Novi Sad« in »Osijek« ter tri manjše ladje. Lani so splavili eno samo novo ladjo, zato pa doslej največje in najmodernejšo: »Jugoslavija« za 1200 potnikov z 204 posteljami. Nova ladja »Jadran«, ki so jo splavili letos, je po opremi in zmogljivosti enaka »Jugoslaviji«.

Tako se je v zadnjih petih letih več kot dvakratno povečala tonaža, število potniških mest se je povečalo za 12.900, število postelj pa za 837.

GRADNJA SE NADALJUJE

Samo za izgradnjo in opremo teh ladij so prispevali skoraj 11 milijard dinarjev finančnih sredstev. Ze v začetku prihodnjega leta bomo dobili tretjo veliko moderno potniško ladjo »Jedinstvo«, ki jo zdaj dograjujejo v splitski

ladjedelnici. To bo najlepša ladja »Jadrolinije« in bo lahko sprejela 1200 potnikov, imela pa bo 193 postelj v kabinah, ki so precej kvalitetnejše od vseh dosedanjih. V ladjedelnicah v Kraljevcu in v Trogiru gradijo tudi dve motorni ladji po 600 bruto registrskih ton s 500 tonami nosilnosti, ki imajo 30 postelj in lahko sprejmejo 200 potnikov. Dograjeni bosta predvidoma do leta 1960.

»Jadrolinija« namerava v naslednjih petih letih, če bodo dobili potrebne kredite, zgraditi tudi dve kombinirani potniško-tovorni ladji po 3000 bruto registrskih ton, ki bosta lahko sprejeli razen potnikov tudi po 1200 ton tovora.

MNOGO LASKAVIH PRIZNANJ

Za ladjevje »Jadrolinije« je značilno, da v zadnjih letih čedalje bolj pridobiva na ugledu tudi v tujini. K temu zlasti prispevajo naše najmodernejšje in najbolj opremljene ladje »Jadran«, »Jugoslavija«, »Partizanka« in »Proleterka«, ki nudijo potnikom vse udobje. Ladja »Jadran« za skoraj štiri mesece pluje po severnoevropskih morjih in bo imela konec leta za seboj 13 velikih krožnih potovanj po tujih morjih. Tuđi naša ladja »Partizanka« je do oktobra plula na devetih kontinuiranih krožnih potovanjih od Benetk na severu Italije do naše skrajne obale v črnogorskem Primorju. Po povratku s severnih morij bo krenila ladja »Jadran« sredi decembra na več krožnih potovanj po Sredozemlju, brčkone celo do zahodne Afrike.

Ob letu bosta naši največji ladji »Jadran« in »Jugoslavija« na vrhuncu sezone pluli, kakor pravijo v ladijskem podjetju »Jadrolinija«, izključno na domačih ekspresnih progah po Jadranu, tako da bo ladja »Jugoslavija«, kakor tudi letos, plula na ekspresni progi Benetke-Dubrovnik, medtem ko bo ladja »Jadran« vzdrževala zvezo prek naše obale Italije z Grčijo, in sicer preko Kotora, Brindisija in Pireja.

V celoti gledano se je razen tega, da se je močno moderniziralo naše tovorno ladjevje, v zadnjih petih letih zelo povečalo in moderniziralo tudi naše potniško ladjevje, ki mu zdaj tudi v tujini izrekajo številne pohvale in laskava priznanja.

M. P.

V Prijedoru bodo iz odpadne lužine pridobivali 2400 ton krmilnega kvasa. Ze nekaj let razpravljamo o načrtih za izkoriščanje odpadne sulfidne lužine v tovarnah celuloze za pridobivanje visokovrednega krmilnega kvasa. Kakor kaže, so ta prizadevanja najbolj dozorila v tovarni celuloze v Prijedoru, kjer so po zaslanju domačih in tujih strokovnjakov že izdelali investicijski program za gradnjo in opremo take tovarne krmilnega kvasa. Po tem programu, ki ga je te dni odobrila Izvršni svet LR Bosne in Hercegovine, bodo novo tovarno zgradili za letno proizvodnjo 2400 ton krmilnega kvasa, investicijski stroški pa bodo znašali 400 milijonov din.

Prvi grozdi

Ni je lepše himne delu na svetu, kot je trenutek, ko roka utrga od sonca prepojen in osladkan sad. Vsaka jagoda posebej pripoveduje o znoju ljudi, ki je plemeniti čez vse leto žejne korenine. Pravljici podobna govorica ne pozna meja. Med trsem šepeta in stiska iz srca zahvalo ljudem...

Goriška Brda pa tudi drugod svatujejo. Praznujejo. Dozorelo je, s strahom in skrbjo spremljano čez vse leto. Nemalokrat so gozili točo obetajoči oblaki, v srčih je trepetalo...

Nikar!
Saj smo dali vendar vse vate, več kot delo.
Nesreče nikar!
Dozorelo je.
Roka ga je utrgala.
Ustnice so zadržale.
S soncem se je srečala v sredini srca porojena beseda.
Ustnice so se dotaknile jagod. Njihovo drhtenje se je prelilo v jagodovo meso.
On

Zabeleženo

Zakaj se je meso podražilo?

Pred kakimi desetimi dnevi se je v večini ljubljanskih mesnic podražila teletina in svinina za 30 do 40 dinarjev pri kilogramu. Po novih cenah prodajajo sedaj že vse prodajalne v Ljubljani. Kot smo obveščeni, so tej podražitvi sledila tudi mesarska podjetja v ostalih naših potrošniških središčih. Prodaja mesa je od podražitve naprej občutno padla, znak, da ima večina gospodinj v tedenskih »proračunih« dokaj natanko določene zneske za nakup mesa.

TRZNA INŠPEKCIJA: RAZLOGA ZA PODRAŽITEV NI!

Cene mesu so bile do te podražitve letos že dokaj stabilizirane. Kje so vzroki zmede, ki je sedaj nastala in ki jo bo moral na svojih plečih prenesti spet zadnji člen verige — potrošnik? V jeseni je živine veliko in bi se morale cene celo znižati. Tudi po mnenju Republiškega trznega inšpektorata ni nikakega razloga za podražitev, ki grozi dokaj občutno prizadeti potrošnikov življenjski standard.

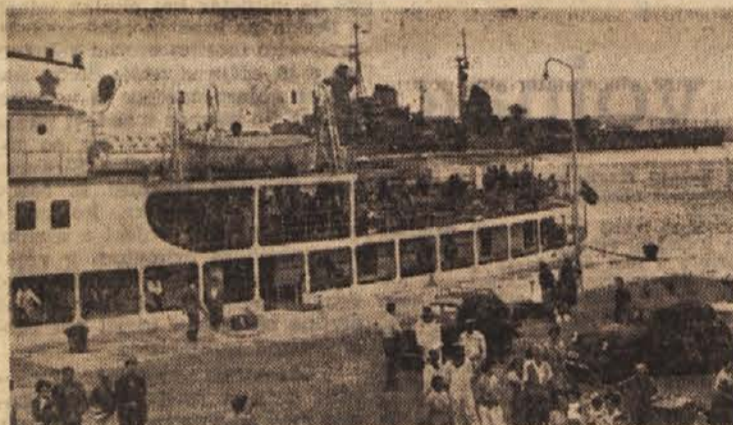
»Na trgu se ni podražilo nič, kar bi podražilo stroške reje ali prevozov. Če je že delna podražitev živine opravičljiva ob pomladanskem prehodu na krmiljenje s svežo krmo, bi moralo biti to sedaj prav nasprotno,« je dejal republiški tržni inšpektor in v pojasnilo navedel, da glede na načelo prostega formiranja cen inšpektorji ne morejo vplivati na politiko cen v podjetjih.

»ZA TEM STOJI IZVOZI«

Namestnik direktorja »Mesoizdelkov« iz Ljubljane meni: »Tretjega septembra so se pri Zveznem sekretariatu za blagovni promet v Beogradu dogovorili za enotne odkupne cene živine. Kljub temu pa so odkupne cene na terenu celo pri drugorazrednem blagu tudi za deset, dvajset dinarjev pri kilogramu višje od najvišjih postavk tega dogovora. Razen tega je šlo n. pr. pred dvema mesecema v izvoz toliko naših pitavih svinj, da jih sedaj potekod celo uvažamo. Posledice tega pretiranega izvoza so sedaj tukaj. Teleta kmetje sedaj, ko so odkupne cene za govedo razmeroma visoke, nočejo prodajati ter jih raje reže naprej. Polo-

žaj, ki je nastal sedaj po teh izvozi in dogovorih, je tak, da je vse, kar rečeš, narobe!»

Poglejmo še, kaj pravi direktor »Mesnine« v Ljubljani. »Prav v teh mesecih bi morale cene živine pasti, zadruga in poslovne zveze pa kar tekmujejo, kdo bo draže prodal. Živine je nenadoma začelo primanjkovati, odkupne cene pa neprestano rastejo. Medtem ko so nam še pred nedavnim v Banatu ponudili kvalitetne prašiče po 235 dinarjev za kilogram žive teže, bi jih morali sedaj za slabšo kakovost plačati po 240 dinarjev za kilogram. Odkupne cene za teleta pa so se začele sukati od 180 do 200 dinarjev na kilogram žive teže. Za tem stoji čezmeren izvoz! Toda nekaj bi bilo treba ukreniti, da bi se to škodljivo dviganje cen še pravočasno zavrla!« B. F.

Motorna ladja »Osijek«, last »Jadrolinije«, je letos prepeljala mnogo turistov z Reke do Črnogorskega primorja

Ukinjenih bo več sezonskih vlakov in ladij

Ker se je z zaključkom turistične sezone zmanjšalo število potnikov na nekaterih železniških in pomorskih relacijah, bodo v nekaj prihodnjih dneh ukinili večje število turističnih vlakov in ladij.

Dne 5. oktobra bo prenehal voziti brzi vlak od Beograda do Splita preko Bihača. Namesto njega bodo »Balkan-ekspres« od Beograda do Novske priključeni

trije direktni vagoni za Split. Od Novske bodo ti vagoni priključeni brzemu vlaku Novska-Split, ki bo vozil do junija prihodnjega leta. Dne 6. oktobra bo prav tako prenehal voziti brzi vlak iz Splita v Beograd.

Dne 12. oktobra bo ukinjen tudi brzi vlak Sarajevo-Dubrovnik, ki odhaja iz Sarajeva ob 10.25, prav tako pa tudi motorni vlak Sarajevo-Zelenika, ki odhaja iz Sarajeva ob 20.12. Oba vlaka bosta odpeljala iz Dubrovnika oziroma iz Zelenike zadnjikrat 13. oktobra. »Jugoslavija-ekspres« med Ljubljano in Reko bo ukinjen 14. oktobra.

Popoldanski brzi vlaki, ki odhajajo iz Beograda ob 15.55 in iz Zagreba ob 16.05 bodo ukinjeni z 31. oktobrom.

Tudi Jadranska linijska plovba bo 5. oktobra spremenila svoj poletni vozni red. Ukinjene bodo namreč ladje na jutranjih brzih progah, ki so odhajale iz Reke ob 8.30 proti pristaniščem srednjega in južnega Jadrana. Prav tako bodo v nasprotni smeri ukinjene ladje na brzih progah, ki so v popoldanskih urah odhajale iz Učinja in Kotora proti Reki.

Po zimskem voznom redu bo

z Reke ob 15. uri odhajala vsak dan ladja na brzi progi Reka-Dubrovnik.

Uspehi racionalizacijskih ukrepov v avstrijskem železniškem prometu. Na drugem mednarodnem kongresu strokovnjakov za racionalizacijo proizvodnje, ki je bil te dni na Dunaju so med drugim poročali o rezultatih ukrepov za racionalizacijo obratovanja avstrijskih železnic. Avstrijske železnice so lani obvladale še strošjeke železnice, ki leta 1956, enkrat večji promet kakor leta 1955, seprav se je v istem času število železniških uslužbencev in delavcev zmanjšalo od 95.000 na 89.000. Racionalnejše obratovanje omogoča izboljšanje električne opreme železnic. Na 28% celotne dolžine prog, vendar 20% celotne obremenjene proge, ki obvladajo 55% celotnega prometa. Ko bodo dovršili sedanji program elektrifikacije, bo obvladalo njih 2500 km prog, ki bodo obvladale 82% celotnega prometa z letnim prehrankom 2,7 milijona ton premaga v vrednosti 1 milijarde šlingov.

PRVI KONGRES LIVARJEV JUGOSLAVIJE

Prvi kongres livarjev Jugoslavije pod pokroviteljstvom tov. Franca Leskoka bo od 7. do 9. oktobra v Rogasni Slatini. Na kongresu bodo strokovnjaki iz vse Jugoslavije obravnavali v 24 predavanjih probleme iz proizvodnje. Predavanja so razdeljena v štiri skupine:

1. Kupolka in siva litina — 5 predavanj
2. Pomožna livarska sredstva — 5 predavanj
3. Livna tehnika — 5 predavanj
4. Neželezne kovine — 7 predavanj

Po strokovnem delu bodo udeleženci, ki jih je do sedaj prijavljenih nad 300, obiskali vsa večja podjetja v Sloveniji. Ekskurzije so tri. V prvi ekskurziji bodo obiskali podjetja, ki proizvajajo neželezne kovine, v drugi sivo litino, v tretji pa oboje.

MORJE VA BI

REPORTAŽA S TRADICIONALNEGA OBREDA, MORSKEGA KRSTA NOVIH GOJENCEV POMORSKE ŠOLE V PIRANU

barke je bil tron z Neptunom, okrog njega pa so se zasedli stari morskari veterani, gusarji in ostalo spremstvo.

Neptun je svečano dvignil roko, udarci bobna so oglašujoče zagrmeli.

Gusar z brazgotino na levem licu je surovo pahnil prvo žrtev, ogrnjeno z juto, pred Neptuna. Novinec se je zmedeno ozrl po mrkih obrazih in nerodno obstal.

»Pokloni se! jih je nekaj zarjulo.
»Stopil bi rad k pomorski častnik,« je boječe stisnil iz sebe med klanjanjem. Neptun je prikimal in z gromkim glasom počasi spregovoril:

»Prišel sem iz globin morja, iz svojega kraljstva med vas, kopenski črvi, da vidim, ali ste že zreli za naše slano domovanje. Pričnite s krstom!»

Enooki gusar je vrgel žrtvi za vrat lovorjev venec, potem pa je s polilitrskim loncem zajel iz čebra morskovo vodo in jo škodoželjno porinil preplašenemu novincu.

»Na, pij, pij golobček, boš videl, kako je sladko to naše morje.«

»Ha, ha, ha, se ga boš vsaj malo navadil!« so se v zboru zarežali še ostali.

»Samo kapjica naj ti steče po bradi, dragi moj, pa jo boš spil cel čeber, ne bo je zmanjkalo, ne! Morsko vodo je treba piti s spoštovanjem, ljubček!»

Ubogi novinec je s težavo požiral grenko morje, medtem pa ga je gusar, ki je imel na hrbtu tetovirane naslove vseh alkoholnih pijač, z metlo drgnil po hrbtu, glavi, nogah, kamor je pač naneslo.

»Takole, da boš šel brez kopnega prahu na spregled v domovanje našega Neptuna,« je renčal hripavo.

»Lezi!« so zakričali, ko je komaj odložil prazni lonec. Plašno se je vlegel na rob krme, v morju pod njim pa je desetero starih morskkih volkov čakalo nanj.

ca za roke in noge in ga v velikem loku treščila v morje med čakajoče morskke »rablje«.

Neusmiljeno so se zagnali vanj in ga spet in spet pošiljali v domovanje Neptuna. Žrtev je hlatala za zrakom. Vsa Neptunova zasedba pa se je divje krohotala in klicala »Se! Se! Se!»

Potem je prišel na vrsto drugi, za drugim tretji... Čebri morskove vode so se praznili, morje je pljusalo, »volkovi« so skakali za novimi žrtvami, ki so spet in spet izginevale pod morskovo gladino...

Tisti dan je šestdesetero novincev izpilo toliko vode iz piranskega pristanišča, da je morje skoraj upadlo... T. F.

Ljudsko revijo Prešernove družbe **OBZORNIK** dobite v vseh knjigarahn, kioskih, trafikah

Novice

ZADRUŽNI DELAVCI CELJSKEGA OKRAJA O NOVIH NALOGAH

ZABELEŽENO OB TEDNU OTROKA

STROJ BO ZAMENJAL KONJA

Zakaj je mala Marica zbežala v svet?

Novi vinogradi in sadovnjaki v Goriških Brdih... Podjetje »Zadržno vrtnarstvo« na Dobrovi v Goriških Brdih bo letos in prihodnje leto na svojih kmetijskih obratih na Dobrovi in v Vipolzhah uredilo skupaj 62 hektarov novih vinogradov in nasadov breskev. Zdaj

Delavec veže armature za betonske cisterne v vinski kleti v Dobrovi, ki bo popolnoma dograjena do prihodnje jeseni, zdaj pa je urejen zorliti obrat

V celjskem okraju so pri Okrajni zadrži zvezi ustanovili poseben odbor za mehanizacijo — Podobne odbore bodo ustanovili tudi pri Kmetijskih poslovnih zvezah — Le-ti bodo skrbeli, da bodo kmetijski stroji čimbolj izkoriščeni

NENAČRTO IZKORIŠČANJE — GLAVNI VZROK, DA SE KMETIJSKA MEHANIZACIJA ZE DOSLEJ NI BOLJ UVELJAVILA

Trditve o tem, da so velike datjave ovira za večjo uveljavljanje kmetijske mehanizacije na vasi, v celoti ne drže. V Savinjski dolini ugotavljajo, da je traktorsko-obdelovanje intenzivnih kultur cenejše, kot pa drugi načini obdelave. Traktorje 15 KS so kmetovalci 90 odstotno izkoriščali za kmetijska dela. V bližnji bodočnosti bo z uvedbo popolne mehanizacije samo na področju celotne Savinjske doline 2200 konjev odveč. Da stroj ni rentabilen, je pripisati nenačrtnemu izrabljanju, oziroma slabi organizaciji dela. Tudi traktoristi so bili doslej slabo stimulirani za svoje delo in jim je bilo vseeno, ali prevažajo, ali pa delajo na polju. Urno plačo traktoristov bo treba zamematati z nagrajevanjem po učinku. Dela na polju in v nasadih naj bi bila bolj plačana.

Zadržna zveza bo izdelala za pravičnejše nagrajevanje traktoristov nov pravilnik o plačah. — Zaradi nenačrtne organizacije dela s kmetijskimi stroji so v nekaterih zadržah le 30 odstotno izkoristili težje traktorje za kmetijsko delo.

Obstoječa kmetijska mehanizacija v celjskem okraju je dokaj nepopolna. Na traktor pride komaj 3,5 priključka, le polovica jih ima kosilnice in niti vsi nimajo plugov. Slednje je seve najbolj žalostno. Zato je naloga kmetijskih zadrž in kmetijskih poslovnih zvez, da mehanizacijo kompletirajo z ustreznimi priključki. Traktor s tremi ali štiri priključki nedvomno ne more biti rentabilen. To delo bo mogoče temeljiteje opraviti, ker je v glavnem znana rajonizacija kultur in je torej tudi znano, katere stroje je treba nakupiti.

STROJNI PODODSEKI IN PROIZVAJALNE SKUPINE

Kakšna oblika bi bila najbolj primerna, da bi stroj bil blizu

proizvajalcu. V Celju menijo, da je spajanje strojnih pododsekov KZ s proizvajalnimi skupinami primerna oblika vključevanja kmetijske mehanizacije v procesu blagovne proizvodnje. Torej, stroje čimbolj vezati z različnimi oblikami kooperacije. Primer: skupina proizvajalcev žita bi po pogodbi z zadržo prejela za določeno površino v upravljanje določen komplet strojev. Stroji, agrotehnični ukrepi, nasveti itd. bi v končni fazi omogočili večji pridelek. To bi bila pot k blagovni proizvodnji. Kmetijska zadruga kot organizator naprednejše proizvodnje more sodobnejše oblike obdelovanja najbolj učinkovito rešiti. Za strojno traktoriske obrate kmetijskih zadrž (v njihovem sklopu tudi strojni pododseki), pa je treba zagotoviti potrebne usluge, da bi bili stroji v celoti rentabilni. To lahko izvedemo v okviru proizvajalnih skupin in podobno, vsekakor pa dovolj načrtno. Tega seve ni mogoče izvesti kar čez noč, pač pa skladno z razvojem novih proizvodnih oblik na vasi.

Ker spričo svoje specifičnosti vse zadrge ne bodo mogle imeti vseh strojev, predvidevajo, da bodo pri kmetijskih proizvajalnih poslovnih zvezah ustanovili strojnotraktoriske obrate. Pri zvezah naj bi bila mehanizacija, ki je sicer potrebna celotnemu področju, a je posamezne proizvodne skupine in zadrge ne bi moge organizirano in v celoti izkoristiti.

Smotnejša organizacija strojne službe v kmetijstvu zahteva temeljite priprave. Zato so pri Okrajni zadrži zvezi v Celju ustanovili poseben odbor za mehanizacijo, podobne odbore pa bodo ustanovili tudi pri Kmetijskih poslovnih zvezah. Vzoredno s tem se začneja skrb za vzgojo več sto traktoristov, za gradnjo servisnih delavnic in podobno. Skratka, akcija najširšega obsega. K.

Prišla je v vas nekega hladnega septembrskega večera. Bila je bosna, slab običena in zelo jo je zeblo. Ljudje so jo ustavili in vprašali, kam gre. Tedaj je deklica povedala grozljivo zgodbo: mati jo je odpeljala v gozd in tam pustila samo. Domov ne bo več šla in je namenjena k teti v mesto, ki je trideset kilometrov daleč... Ljudje so zmajevali z glavami. Kaj takega je možno samo v pravljici o Janku in Metki. Potlej so ji dali jesti, oblekli so jo in obvestili postajo. Ljudske milice. Kmalu so v rojstnem kraju deklice bili obveščeni, da je deklica najdena in naj starši pridejo po njo. Minil je dan, dva dni in tudi tri. Nič se ni oglasil glade deklice. Ljudje, ki so jo vzeli pod streho, so se bolj čudili. Slučajno so zvedeli, da gre nek avtomobil v smeri njenega rojstnega kraja in jo poslali v tamkajšnje šolo...

UČITELJICA: MARICA LAZE...

Marica je doma iz Haloz, stara je 11 let in hodi v četrti razred osnovne šole. Ko so jo pripeljali k učiteljici na tamkajšnji šoli in povedali, da se je zatekla v vas 10 kilometrov daleč ter povedala strašno zgodbo o materi, je učiteljica malomarno zamahnila z roko: »Le ne verjeti, otrok se več kot laže!« Deklica je bila zaven, ko je učiteljica to rekla. Topo je zrla predse in se ni za nič na svetu zmenila. Menda je že večkrat slšala, da je lažnikva. Učiteljica pa je pripovedovala, da so v šolo sporčili, da je šla Marica na polje služiti. Po nekem čudnem naključju je tedaj prišla k učiteljici tudi Marica in odpeljala Marico domov.

MATI: MARICA JE LAŽNIKVA...

Tudi mati ni bila preveč začudena, ko je zagledala otroka, ki je pred tremi dnevi izgubil neznan kam. »Ja otrok, kje si hodil tri dni?« je vzdihnila. Tudi zgodba o gozdu in teti jo ni ganila. »Kdo bi verjel temu otroku,« je rekla, »Marica je tako lažnikva! Tete sploh nima v mestu... Res je šla z mano po gozdu, ko sem šla gnu naproti, iz potem sem jo poslala v šolo...« Vprašali so mater, čemu ni prišla po hčer, ko so sporčili, kje je. Nekaj je začela mencati, da ni bilo mogoče, da ni voza in da je pri hiši delo. Potem je nameravala ušediti in odpeljala Marico domov.

RESNICA O MARICI

Marica res laže. Ve, da laže. Menda so jo že od mladih let imeli za lažnikvo, najprej doma, potem v šoli. Pri vsem tem pa je nekak vendar res: Marica je odšla od doma, šla je od šole v svet, k tujim ljudem. Zakaj? Kakšna sila je gnala otroka od doma in šole kamor koli? To, da ni več vzdržala doma in v šoli ni laž, to je resnica. Resnica je tudi, da je njena mati alkoholik, da so v bajti štirje otroci, da je oče priložnostni kmetijski delavec, ki slabo zasuži in nima svoje zemlje. Resnica je tudi, da so Marico vedno zapostavljali doma in v šoli menda tudi. Ne verjamejo ji, tudi če pove resnico. Zato je morebiti zbežala, da bi našla neke ljudi, ki bi ji zaupali in je imeli radi...

Vse to se je zgodilo teden dni pred tednom otroka. Ni toliko važno, ali v Halozah, ali kje drugje. Važno je to, da so do Marice vsi po vrsti malomarni: mati v prvi vrsti, potem učiteljica in končno naša skupnost. Kje je svet za varstvo matere in otroka v takem primeru? Marica je lažnikva, to je vse, kar so ugotovili. Nič se ne pomisli, da je Marica mlad človek, ki ne bo zaupal v ničesar več ko doraste, če v mladosti zaupanja in ljubezni ne bo našel. —mr

Prvi koraki v šolski reformi

V prvih treh razredih že poučujejo po novem učnem programu — Seminarji za šolnike o tehničnem pouku in likovni vzgoji — Šolam primanjkuje delavnice in telovadnice

Z novim šolskim letom so začeli uvajati v kranjskem okraju enotne osemletke. Osnovne šole in nižje gimnazije so združili v nove organizacijske oblike — osemletke, z enotnim vodstvom ter upravnim in finančnim poslovanjem. S tem je bila izvršena zunanja reorganizacija obvezne šole. Prosvetni kader, inšpektorji in Svet za šolstvo, pa si prizadevajo, da ne bi ostalo le pri formalni reformi. Objektive družbene prilike namreč narekujejo šoli zmeraj trdnjejo povezavo z življenjem. S tem v zvezi pa so potrebni v šoli novi prireji in novi učni program. Zdaj so že začeli v prvih treh razredih osemletne šole poučevati po novem učnem programu. Za izboljšanje vsebine in načina dela z učenci pri tehničnem pouku in likovni vzgoji so v kranjskem okraju že storili prvi korak. Na pobudo tajništva Sveta za šolstvo so se po večjih središčih kranjskega okraja začeli enodnevni seminarji za tehnični pouk in

likovno vzgojo. Že prvi seminarji so pokazali, kako potreben je tovrstni poduk našim otrokom in kaj vse se da doseči s preprostimi pripomočki, s spretnostjo in domiselnostjo. Tajništvo Sveta za prosveto je izdalo tudi poseben priročnik tehničnega pouka. Sestavljen je iz izkušenj šolnik France Fister, ki se s posebno skrbjo in ljubeznijo ukvarja s tem delom. Šolska reforma pa pri vsestranski vzgoji otroka zahteva tudi temu ustrezajoče materialne pogoje. Razen šestih šol, ki jih v okraju že gradijo, bi morali zgraditi oziroma obnoviti še 30 šolskih poslopj in 11 poslopj za vrte, da bi bilo šolanje v okraju popolnoma nemotenno. Pomanjkanje šolskih prostorov občutijo zlasti v Kranju in na Jesenicah, kjer se zaradi naraščajoče industrije naglo veča tudi število prebivalstva. Večina šol nima primernih delavnic za tehnični pouk, občutno pa primanjkuje telovadnic, saj večina šol gostuje v domovih Partizana

IZPRED SODIŠČA

Osem let strogega zapora za uboj

zagovarjal pred Okrožnim sodiščem v Mariboru Franc Srnko, poljski delavec na posestvu svoje žene, ki je velika posestnica. Dne 6. junija je prosi Srnko pokojnega Vajgerja, naj si pride na njegov dom ogledati neki plug, ki bi ga bilo treba popraviti. Po ogledu pluga sta Vajger in Srnko popila precej jabolčnika, tako da Srnko ni bil popolnoma trezen. Ko se je začel Vajgeri odpravljati proti svojemu domu, je začel iskati avtomobil, ki je po popravilu na vrtno ograjo. Beseda je dala besedo, Srnko je bil užaljen, ker je mislil, da ga Vajgeri dolži tatvine aktivke, začel se je s pokojnikom prepirati, odšel v hišo in iz nje prinesel osem nabrušen bajonet, katerega 24 cm dolgo rezilo je porinil Vajgerju v desno stran prsi, tako da je Vajgeri zaradi hude rane takoj izkrevljal. Sodišče je pri odmeri kazni upoštevalo Srnkoovo skrajno surovost in ga obsodilo na osem let strogega zapora.

Ši in začel v Avstriji kar na debelo kasirati denar kot nagrado za pomoč pri pobežih. Večkrat se je ilegalno vracal v Jugoslavijo in tu poskušal organizirati prebege raznih oseb. Večkrat mu je to uspelo, običajno pa so njegove klijente zasačili že na naši meji. V Avstriji si je z denarjem, ki si ga je »zaslužil« na opisani način, kupil avto in mislil je, da mu bo kupčija cvetela. Avstrijske oblasti pa so postale nanj pozorne, ga aretirale, zaplenile avto in ga izgnale v Jugoslavijo. Tu pa je seveda moral stopiti pred mariborsko sodišče, ki mu je za njegove grehe odmerilo ostro, a pravično kazen treh let in pol strogega zapora. Tako je Ivančič prejel kot v enem letu ostal brez avta, prijateljstva in denarja in bo menda vendarle uvidel, da so taki temni posli vse prej kot donosni.

S koleki je manipulirala

Svoječas je bila pri Mestnem ljudskem odboru v Ptujju zaposlena kot uslužbenka Frančiška Nadižar. Ob neki priložnosti je nadomeščala uslužbenko v vložnišču. To svojio dolžnost je v grdo zlorabila. Od raznih strank pa je pobirala razne takse, ki pa si jih je v mnogih primerih prislužila in jih ni vpisovala v depozitni dnevnik. Zneski so bili sicer malenkostni, saj je poneverjala le takse od 50 do 1000 din, posledice pa so bile včasih hude. Nadižarjeva je v nekaterih primerih celo uničila uradne spise, da bi tako prikryla svoja dejanja. Ugotovljeno je bilo tudi, da je včasih lepila že uporabljene kolke na razne listne in da je svojo krivdo skušala prikryti tudi z radiranjem depozitnega dnevnika. Zaradi tekletrnega in resničnega odkritosrnega priznanja, jo je Okr. sodišče obsodilo na malenkostno kazen 2 mesecev zapora in še to pogojno za dobo 1 leta, pri čemer je zlasti upoštevalo tudi njeno težavno družinsko stanje.

Meja je nevarna stvar

Vrtnarski delavec Anton Ivančič je leta 1956 pobežnil v Avstrijo. Nacnkrat se je tam znašel brez dela, zato je sklenil, da se bo začel preživljati tako, da bo spravljal iz naše države ljudi v tuzemstvo. Povezal se je z nekaterimi njemu podobnimi pajda-

Od vsepo vsod

V Kranjski gori precej jezikovnih tečajev

Kakor na Jesenicah bodo organizirali v letošnji sezoni tudi v Kranjski gori jezikovne tečaje. Tečaje, ki bodo v okviru Svobode bodo vodili prosvetni delavci iz Kranjske gore. Tako bodo trije tečaji nemškega in dva tečaja angleškega jezika. Razen jezikovnih tečajev bo organizirala Svoboda »Slavko Cerne« v Kranjski gori tudi v letošnji sezoni nekaj poljudno znanstvenih predavanj.

Zdatki okrajnega Zavoda za socialno zavarovanje v Celju so v I. polletju letos znašali 399 milijonov dinarjev — torej za 48 milijonov dinarjev več kot lani v enakem obdobju. Samo stroški zdravljenja v bolnišnicah znašajo ob koncu I. polletja 142 milijonov dinarjev, ambulantno zdravljenje 49,5 milijona, zdravila in sanitarni material 38 milijonov dinarjev, zozobdravstvene usluge 20 milijonov, stroški povračila potnih stroškov zavarovancem 18,8 milijona itd. K.

občinskih ljudskih odborov pri ureditvevanju šolske reforme. Tehten prispavek je dal konferenci tovarši Franc Kimovec-Ziga z uvodnim referatom. Prosvetni delavci novomeškega okraja so izkoristili posvetovanje za vsestransko izmenjavo pogledov na načelna in praktična vprašanja šolske reforme. M.

V Kozjem in Šmarju pri Jelšah novi mlekarni

Sedaj dograjujejo v Kozjem novo mlekarno, ki bo za kraj in okolico velika pridobitev. Mlekarna bo začela že letos delati in bo lahko sprejela 2000 litrov mleka dnevno. Zadrži obrat te vrste je bilo nujno zgraditi v Kozjem, ker je to področje precej oddaljeno od potrošnih središč. Kmetovalci bodo zdaj lahko prodali vse odvišne količine mleka. Za gradnjo nove mlekarene pa se prav tako pripravljajo v Šmarju pri Jelšah. Tu sicer že obstaja mlekarna, vendar je premajhna. Ker pa je v okolici Šmarja precej odvišnega mleka, so se pri kmetijski zadrugi odločili za novo mlekarno, ki bo lahko vsak dan predelala do 5000 litrov mleka. K.

»Vsi moji sinovi« v Svečini

Dramska skupina KUD v Svečini ni počivala niti čez poletje. Vzlic kmečkemu delu so poleti pripravili dve dramski deli. Mladina se je predstavila z Nušičevimi Zaljučjimi ostalimi, sedaj pa so skupno postavili na oder Arthurja Millerja dramo »Vsi moji sinovi«. To zahtevno dramsko delo, ki zajema tematsko poyovnega obdobja v ZDA, je prav gotovo eden najtrših orehov za amaterske oder. Svečinski igralci pa so dokazali, da s trdnim delom in prizadevanjem lahko tudi amaterji sežejo po takšnih delih. V režiji Franje Mauko je drama na oderu začela in kot celota pustila pri gledalcih lep vtis. Vlogo matere Kste je prepričljivo in vseskozno doživeto, povsem polnočvrno zagrjala režiserka Franja Mauko. Najvrednejši partner ji je bil Jože Dolinšek v vlogi sina Chrisa, ki ga je prikazal v lepem niansiranju. V ostalih vlogah so se predstavili občinstvu Rudo Fras, Režika Valdhuber in Franc, Vinko Serbinek, Lojzka Korosec, Polzka Krafiš, Dragan Golja in Tomček Serbinek. Okusno in prijetno sceno je postavil Franček Lorber. Celotna predstava je kljub pomankljivostim, predvsem pri nekaterih likih, uspela in je vredna vsakega priznanja. J. K.

Manj izostankov zaradi boleznj in poškodb

V I. polletju letos je bil odstotek izostankov zaradi boleznj, poškodb in porodov manjši kot je bil lani v istem obdobju. Le-ta znaša 4,09 odstotka, v I. polletju 1956 pa je znašal 4,95 odstotka. Število aktivnih zavarovancev socialnega zavarovanja je v polletju naraslo na 46.892 zavarovancev, kar je za 3000 zavarovancev več kot lani v I. polletju. Porast števila zavarovancev je pripisati večji gradbeni dejavnosti, ker so podjetja gradbene stroke zaposlila letos precej več delovne sile.

Zaključeno tridnevno posvetovanje

V nedeljo je bilo v Dol. Toplicah zaključeno tridnevno posvetovanje šolskih upraviteljev in ravnateljev novomeškega okraja. Na posvetu, ki ga je sklical okrajni svet za šolstvo s tajništvom za šolstvo, prosveto in kulturo, so govorili predvsem o nalogah družbe, prosvetnih delavcev in

Tehnika si vse bolj utira pot na podeželje

Okrajni odbor Ljudske tehnike v Novem mestu si precej prizadeva za tehnično vzgojo mladine na terenu. Tako je šolska komisija organizirala v jeseni dobro uspešni tehnični tečaj za ročna dela za učitelje in obdorovala z orodjem šolske delavnice v Metliki in Žužemberku. Elektro strojniška komisija je v Bebi krajnjaj organizirala 20 predavanj s filmi o elektriki, kmetijska strojna komisija pa tečaj za traktoriste v Sentjerneju. Dejavnost Ljudske tehnike se odraža tudi v drugih oblikah dela in so pri Okrajnem odboru Ljudske tehnike ustanovili še komisije za propagando, avtomoto in radiomaterstvo. V Tednu otroka bo Ljudska tehnika vključevala pionirje v svoje osnovne organizacije. Člani Ljudske tehnike bodo s predavanji sodelovali tudi na ljud-

Novo mesto

skih univerzah in preko šolske komisije vneli v uče načrte kmetijskih gospodarstvih šol tudi nekaj tehnične vzgoje. Razen tega pa bodo osnovali več samostojnih organizacij Ljudske tehnike v posameznih podjetjih.

Tri iz žužemberka

Za teden otroka bodo vrteli šolskim otrokom več poučnih in zabavnih filmov. Sestel se bo občinski svet za varstvo družine in razpravljal o svojem dosedanjem in bodočem delu; posebno skrb bo posvetil vprašanju socialno ogroženih otrok. Društvo prijateljstvo mladine pripravlja vzgojno predavanje, skupno s šolo pa bo skušalo zagotoviti kar največ otrokom dodatno hrano.

Zužemberški grad bo ohranila pred nadaljnjim razpadanjem skupina delavcev Zavoda za varstvo spomenikov LRS, ki je že začela delati. Obodne zidove nameravajo zaščititi s cementnimi prevlekami, grajske stolpe pa bodo popravili in prekrili.

Zadnje dni je v Žužemberku precej razpravljano o morebitni vselitvi pletiljske obrata Rašice v dvorano zadržnega doma. Industrijski obrat bi dal delo sto dekletom in ženam, kar bi se v občini precej poznalo, saj nima razen mizarstva na Dvoru — nobena pomembnejšega podjetja.

TOMBOLA

Doslej največja tombolska prireditve v Ljubljani bo v nedeljo, dne 6. oktobra ob 15. uri na TRGU REVOLUCIJE 1200 dobikov v vrednosti 1.200.000 dinarjev čaka na srečne dobitnike. Priporočamo, da nabavite tombolske tablice v predprodaji!

Advertisement for 'ELEKTRO KOČEVJE KOČEVJE' featuring a central illustration and the text: 'Za občinski priznanje občine Kočevje — 3. oktober — čestita vsem občanom in jim želi še mnogo uspehov'.

NAŠIM MLADIM BRALCEM

ŽARKO PETAN:

Pravljica o daljni deželi

To se je zgodilo v neki daljni deželi. Tako daljni, da je predeleč, da bi mogla biti resnična. Vlada je dežele je bil, kot se na človeka njegovega poklica pač spodobi, zelo bojevit. Kar naprej se je vojskoval in vladarji vseh sosednjih držav so bili njegovi smrtni sovražniki. Namesto ptičkov so nad njegovo deželo letali zrakoplovi in ribe so se v morju, ki je mejilo na njegovo kraljestvo,

Nikola Drenovac —
prevod Ana Rijavec:

Racman vabi na pojedino

Racman Gega in soproga vabila v gostijo sta sosedo, gosko Perko in gosaka Štjo:

»Tebe, gospa, in gosaka, tvojega moža, vabiva prisrčno, res, pridita oba!

Tu bo hrane raznovrstne, vina in kolačev... Moja žena, čuj, izlegla je petnajst gegačev!

Častno ti besedo dava jaz in moja žena, dva sva s pridnimi otroki vsa kot prerोजना.

Prisel tudi bo puran, purica gospa, pravijo, da bo imela vlečko do peta.

Toda, kaj bi, danes srečen, srečen sem čez mero, pa povabil sem še putke — teh bo kar sedmero.

Eh, ne vem, če bo zadosti pila in pa jela, ker prišla bo tudi koklja, a njo družina cela.

Vsi bodo prišli na slavo, brez izjeme vsi, no, zato se ne obiraj, pridi tudi ti!

Tebe, Perka, zdaj pozdravlja petnajstkratni atek in brž grem do gospodarja še za kak dodatek.»

umaknile podmornicam. Če eno leto ni bilo vojne, je bil že gotov.

Nekega dne je bojevit kralj poklical svojega vojnega ministra in ga vprašal:

»Kaj je s teboj? Ali si bolan?«
»Kako to mislite, veličanstvo?«
»Mislim, da ne opraviš svojega poklica tako kot bi moral.«
»Zdi se mi,

da že celo večnost živimo v miru. In ti bi moral skrbeti, da se to ne zgodi. Saj si vojni minister, ali ne?«

Vojni minister je v zadregi prestopal s noge na nogo, potem pa je le prišel z besedo na dan.

»Veličanstvo,« je rekel, »trudim se kar se da, ampak kot pravi pregovor, da brez moke ni kruha, tako tudi brez vojakov ni vojne.«

Toda bojevit kralj se ni dal kar tako meni nič tebi nič spraviti ob svoj največji užitek. Globoko se je zamislil, nato pa rekel:

»Počakali bomo, da fantiči dorastejo puški in v treh ali kvečjemu štirih letih bomo imeli armado zopet na nogah.«

Zal ga je moral vojni minister še enkrat razočarati. Takole mu je odgovoril:

»Tudi v desetih letih ne bomo imeli dovolj vojakov, ker so se matere uprle. Nočejo imeti več fantov, ampak samo dekleta. Če več let se v naši državi ni rodil niti en sam deček. Z dekletji pa se vendar ne moremo vojskovati, kajti to bi bilo proti vsem pravilom.«

Kralj je bil sicer istega mnjenja, toda ker brez vojne ni mogel živeti, je zbral vse svoje generale in ministre ter z njimi napadel sosednjo državo.

Se danes ne vedo povedati, kako se je obnesla ta maloštevilna armada brez vojakov. Res je le, da se nihče ni vrnil in da v tisti daljni deželi ptički zopet letajo po zraku, ribe zopet plavajo po morju in fantičji zopet prihajajo na svet. Skratka: tam življenje ni več v nevarnosti.

To se je zgodilo v neki daljni deželi. Tako daljni, da je predeleč, da bi mogla biti resnična.

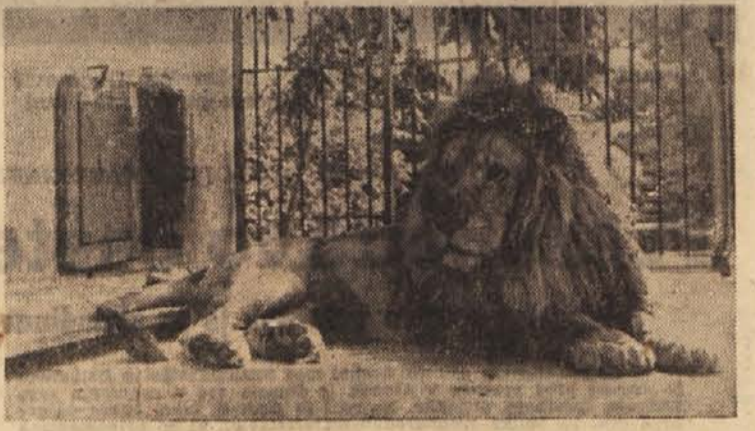
Izlet po Jugoslaviji

Vsako leto pride, po težkem, trdem, če si dolgo gledal v tak mučnem učenju, čas izletov. Tudi letos smo napravili lep izlet po Jugoslaviji. Naša pot je vodila skozi Ljubljano—Zagreb—Plitvička jezera—Split—Reka in končno naša zadnja postaja Rakek.

Bilo je precej vroče, ko smo se odpravili od doma, z upanjem, da bomo imeli lepo vreme. Ze v Ljubljani smo bili utrujeni in prepoteni od vročine. Mi se nisimo na to ozirali, vlekle nas je naprej v Zagreb. Iz Ljubljane smo odšli popoldne. Ob 12 ponoči smo že spali v Zagrebu na Rdečem križu. Zjutraj nas je prebudilo sonce. Takoj smo se odpravili in odšli po mestu in v živalski vrt. Kaj vse je v tem vrtu? Tu srečaš prebivalca severnih predelov — belega medveda. Ne-

trov. Če si dolgo gledal v tak slap, te je kar omamil in zdelo se ti je, da si v pravljčni deželi.

Ker smo imeli fotografski aparat s seboj, smo tu napravili nekaj lepih posnetkov. Popoldne smo se še malo kopali in vozili s čolni. Zvečer pa smo zopet odšli na brzdovlak z namenom, da zagledamo zjutraj Split. In res smo ga zagledali. Toda videli nismo samo Split. Videli smo tudi morje in bele hribe. Če si pogledal okrog sebe, si videl povsod samo skalovje. Le tu in tam je bila kaka mala travica. Ko smo izstopili iz vlaka, nismo imeli volje, da si ogledamo Split, bili smo preveč utrujeni. Zato sta šla tov. vodiča iskati prenočišče, ki sta ga do polдне vendarle našla. Ko smo šli opoldne spat, se ni-

Lev v zagrebškem živalskem vrtu

daleč stran pa zagledaš kako krivolono trga meso kralj živali — lev, in ukročenega slona, ki pobira z trobecem od obiskovalcev denar in ga daje pazniku v zameno za bonbon. V tem vrtu pa vidiš tudi kamele, opice, ki plezajo po rešetkah in cvilijo, krokodile, ki se sončijo, kače velikanke — bole in še mnogo drugih domačih in divjih živali. Preden smo si vse ogledali, sta že minili dve debeli uri. Nekaj časa smo sedeli v parku in se vozili s čolni po umetnem jezercu in že je bila ura polдне. Zvečer smo šli še v kino, kjer smo videli film »Richard Levjesrčni«. Zvečer ob 10 uri pa smo se poslovili od Zagreba in se odpeljali z vlakom proti Plitvičkim jezerom. Če si pogledal po vagonu, je bilo, kot da bi imel pred sabo Matjažovo vojsko. Vsi so spali. Prebudili smo se šele na postaji za Plitvička jezera. Se eno uro z avtobusi in že smo zagledali prelepo jezero, ki se je zlivalo v sosednjega pred njim. Napotili smo se ob jezerih in jih občudovali. Jezera so se pretivala po visokih krasnih slapovih, ki so bili visoki tudi do 20 me-

smo prebudili do drugega jutra. Vstali smo čili in spočiti. Najprej smo si ogledali Dioklecianovo palačo, ki zavzema skoro četrtino Splita. Če si jo pogledal s stolpa, si jo videl kot majhno obzidano mesto. Le tu in tam je vodil iz nje kak vhod. Ko smo si ogledali palačo, smo si ogledali še mesto, kjer smo zavili v vsako slaščičarno, ker je bila taka neznosna vročina. Popoldne smo si ogledali tudi v mnogih pesmih opevani »Marjan«, ki je za Splitčane posebnost. Za nas Slovence pa to ni nič, ker smo vajeni godzov. Zvečer ob desetih pa smo se z ladjo »Jugoslavija« odpeljali do Reke, odkoder smo z vlakom zaključili naš krog.

Ta izlet nam bo ostal še dolgo v naših mladih srčih. Posebno pa Plitvička jezera in zagrebški živalski vrt.

Rupar Cveto, dijak
Grahovo 87. pri Rakeku

Nepričakovana sreča

(Japonska pravljica)

Nekoč je živel mož, ki je že dolgo upal, da mu bo nepričakovan dogodek nenadoma prinesel bogastvo. Nekega dne je slišal za otok, na katerem da žive sami enooki prebivalci. Nepričakovana sreča, si je mislil; če se odpeljem tja, ujame enega od domačinov in nato ga kažem za denar, ne bo manjkalo radovednežev — in bogastvo mi ne uide!

Cim dlje je premišljeval o tem načrtu, tem imenitnejši se mu je zdel. Po težavnem potovanju je prispel na otok in zares kmalu zagledal nekaj enookih prebivalcev. Ze je začel preudarjati, kako

bi enega od njih ujel in odpeljal. Toda tudi enooki domačini so že opazili tujca. Ha, so si mislili, to je vendar nepričakovana sreča! Če ujamejo tega dvookega pri-

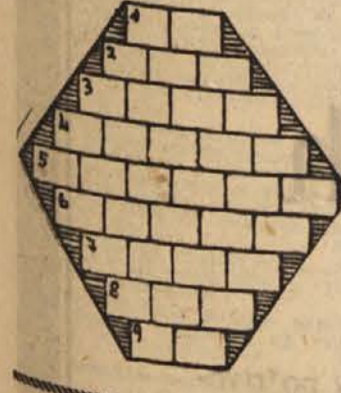
šleca in ga kažemo za denar, ne bo manjkalo radovednežev — in bogastvo nam na uide!

Ni trajalo dolgo in že so ga zvezanega odveli s seboj.

1. egipčanski bog sonca,
2. predplačilo,
3. žensko ime,
4. del pohištva,
5. reka v Srbiji,
6. okus,
7. del telesa,
8. vprašalni prislov,
9. ploskovna mera.

VRETENO

Križanka »Račka«

Vodoravno: 2. del kolesa, 3. kvartopirski izraz, 4. nerazbit, 5. grški bajeslovni junak, 7. vrsta pesnitve, 8. pot, 11. država v Aziji, 13. domača žival, 15. nikalnica, 17. kemični znak za iridij, 18. slovenski časnik, 21. vranin glas.

Navpično: 1. zabava, 2. drevo, 4. potepuh, 6. zdravilo, 9. kazalni zaimek, 10. ljubkavalno žensko ime, 12. del živali, 14. obdobje, 16. žensko ime, 19. kratica za Rdeči križ, 20. ploščinska mera.

Modrijan v morskih globlinah

Riše in piše
Vladimir Pirnat, dijak VII. r. gimn.,
Ljubljana

25. Modrijan in Janez sta bila srečna, da se je stvar vsaj za zdaj tako dobro iztekla. V tem veselju sta celo razbojnika, ki se jima je z dvignjenima rokama, ves skrušen bližal, po kratkem preudarku vzela s seboj v »Boiho«. Šla sta do podmornice, v kateri so jih čakali ujetniki. »Zakaj ste nas napadli?« je vprašal Modrijan. Eden izmed ujetnikov, Jack, je dejal:

26. »Mi smo razbojniki. Ker so nas povsod zasledovali in nismo mogli na površini zemlje skriti več orožja, smo si poiskali skritišče na dnu morja. V naši podmornici pa nam je zmanjkalo goriva in smo bili tako obsojeni na smrt. Ko sta prišla vidva s svojo podmornico, smo vama jo skušali za vsako ceno vzeti. Razbojniki so sklonili glave.«

27. V tem majhnem prostoru na dnu morja je nastal molk. Stala si je nasproti pravica in krivica. Modrijan je dejal: »Ljudje! Lahko bi vas pustila sedaj na dnu morja v naročju smrti. Toda meni se zdi, da je še toliko poštenosti v vas, da krenete v življenje na pravo pot.« Pogledi razbojnikov so se srečali. Jack je dejal: »Povemo samo lahko, da nas peče vest.«

28. Modrijan je tem ljudem kljub vsemu zaupal. Ker je bil res pravi modrijan, je vedel, da človeka, ki je padel, dvignem prav s tem, če mu zaupaš in si z njim dober. Zato je zaupal vsakemu izmed njih na podmornici svoj posel. Ko je bilo to urejeno, je Janez dejal: »Brez filmske kamere le ne bova mogla nikomur dokazati, kje sva bila.« In začela sta s filmanjem.

»Prebil sem 72 ur na odprtem morju«

pravi eden izmed preživelih s potopljene jadrnice »Pamir«

- Ameriška vojaška transportna ladja »Geiger« je s petimi preživelimi člani potopljene nemške jadrnice »Pamir« na krovu v soboto pristala v maroškem pristanišču Casablanci.

Sesti, ki je preživel to katastrofo, mornar Günther Haselbach je prispel s francosko potniško ladjo »Antilles« v nedeljo v Puerto Rico. Svojim v Kielu ži-

brodolomci v vodi zbrali v majhne gruče in skušali najti rešilne čolne in splave, ki jih je vihar odtrgal z ladje. Eno uro po katastrofi je skupinica, v kateri je bil tudi Dummer, zagledala kakih sto metrov daleč čoln, ki ga je morje premetavalo sem in tja. Toda minila je še ena ura, preden so se brodolomci prebili skozi valove do čolna. Tedaj jih je bilo še deset. Ko pa so se čolnu približali, so videli, da je poškodovan in malone do roba poln vode.

Dummer pravi dalje, da so klic SOS poslali okrog 11.05 ozioroma 11.15 po krajevnem času. Takrat so se nahajali okrog 600 milj jugozahodno od Azorov. Pol ure kasneje se je ladja potopila; brčkone okrog 11.45.

UMRLA V REŠILNEM ČOLNU

Ko so Dummer in ostali splezali v rešilni čoln, se je ta malodane potopila. »Voda nam je v čolnu segala do prsi. Naslednjo noč sta umrli dva mornarja, čeprav smo storili vse, da bi ju ohranili pri življenju.« Sprva, je povzel Dummer, so skušali trupli obdržati v čolnu, toda potem so uvideli, da bi bilo to prenevarno breme, zato so umrli tovarnika prepustili morju...

OD ZEJE STA ZBLAZNELA

Ze prvo noč po katastrofi so ugleдали eno izmed reševalnih ladij. Bila je oddaljena komaj kakih 200 m, toda vihar je preveč divjal, da bi mogli kdo slišati njihove klice na pomoč.

Druga dne — v nedeljo — sta umrli nadaljnja dva mornarja. Od zeje se jama je zmešalo in skočila sta v vodo. »Najhujša je bila žeja.« pravi Dummer. »Nekateri preživelih so pili morskovo vodo, čeprav so jih ostali odvrčali od tega.«

V ponedeljek so bili že tako oslabeleli, da niso mogli odpreti niti konzerv, ki so jih imeli v čolnu za skrajno silo. Koža na rokah jim je popokala, na prsih in obrazu pa so se pojavili mehurji.

MORSKI PSI OKROG ČOLNA

»Morski psi so krožili okrog našega čolna. Morda je neverjetno, toda nas zavoljo tega ni bilo strah. Ker smo bili že tako izčrpani, je nadaljeval Dummer.

Oboleli kapitan Eggers, ki je ostal na ladji do zadnjega trenutka in prav tako našel smrt v valovih

večim staršem je poslal brzjavko, v kateri pravi: »Preden so me rešili, sem prebil 72 ur na odprtem morju. Pitna voda nam je pošla, ker so valovi odnesli rezervoar za vodo. Mnogi izmed mojih tovarišev so pili morskovo vodo, njihove ustnice so bile strašno otečene in njihovi obrazi čisto spačeni. V urah mojega trpljenja sem imel vedno pred očmi očetov nasvet: nauči se gledati nevarnosti v oči...«

MNOGI SO UTONILI ŽE, KO SE JE »PAMIR« POTOPILO

Preživelci imajo na rokah in obrazih še sledove boja na življenjske in smrti, vendar so bili vsi namenežani, ko so pristali v Casablanci.

Ladijski pek Parl Otto Dummer, ki je v rešilnem čolnu kot najstarejši prevzel poveljstvo, je izjavil, da se je »Pamir« močno nagnil, še preden so lahko v redu spustili z ladje rešilne čolne.

»Ladja se je nagnila na vrhuncu katastrofe za 40 stopinj, tako da na palubi ni bilo več moč stati. Ko se je »Pamir« še bolj nagnil, so ljudje začeli skakati v morje. Mnogi so tudi izgubili ravnovesje in padli v vodo. Bržčas so že pri tem mnogi utonili.«

PROČ, PROČ OD LADJE!

»Vihar je bil tako močan, da je potiskal ladjo proti preživelim, ki so morali zelo hitro plavati, da bi ji ušli. Vse nas je prevzemala ena sama misel: Proč, proč, proč od ladje!«

Ko so se malo oddaljili od jadrnice, nadaljuje Dummer, so se

RESEVALNA LADJA NA OBZORJU

V ponedeljek so že vsi v čolnu imeli privide. Nekaterim se je zdelo, da vidi druge rešilne čolne, drugi so videli letala, ki da so dajala znake, tretji spet motorne čolne. Nekateri so celo hoteli plavati proti Angliji.

Tedaj — v čolnu je bilo še šest ljudi — je eden izmed njih skočil v vodo, toda drugi so bili že tako otopljeni, da so to komaj opazili. »Kljub temu pa nismo obupali,« pravi Dummer.

Potem pa se je »zjasnilo in na ozadju iz temnih oblakov se je prikazala mavrica, pojavila pa se je tudi ladja z rešitelji — »Saxon«.

»Planili smo na noge in pričeli dajati signale. Presenetljivo so se nam povrnilo moči, planili smo v vodo in se oprtelih rešilnih pasov, ki so nam jih vrgli.« Na krovu ladje »Saxon« so odvrgli strgane in premočene obleke, zavili so jih v tople očeje in jih po nekajurnem spanju izročili posadki ladje »Geiger«, ki ima boljšo sanitetno opremo. Tam so jih pregledali trije zdravniki. »Na »Geigerju« smo se naučili spet smejati,« pravi Dummer.

Pet izmed šestih preživelih so takoj po prihodu v Casablanko prepehtili z letalom v Frankfurt.

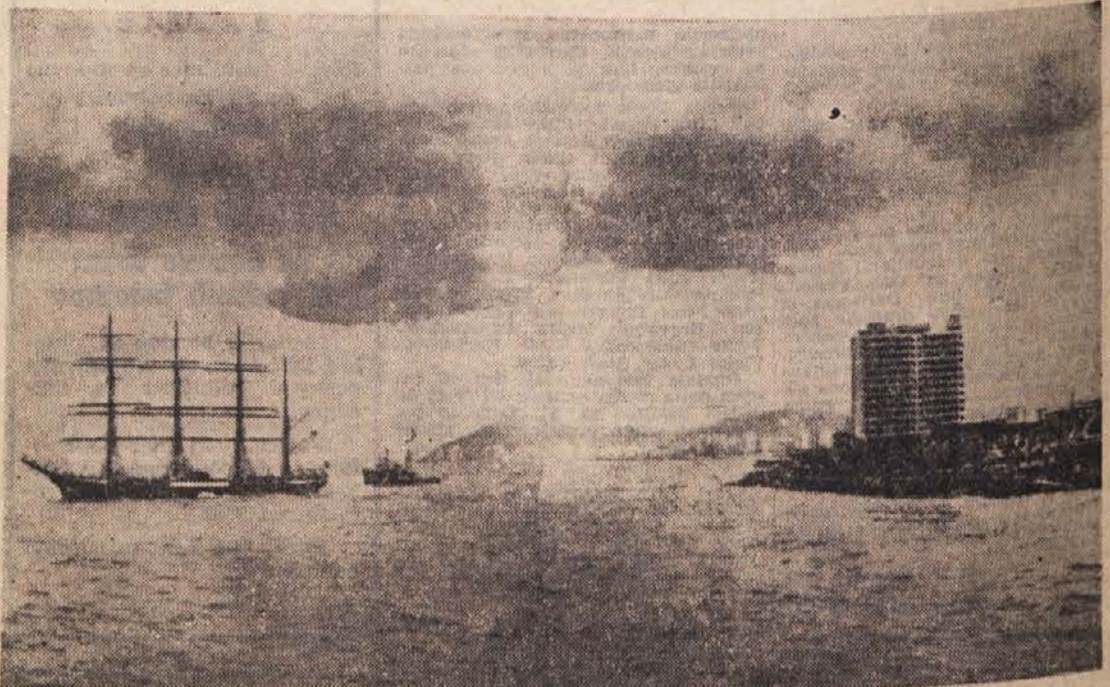
Kapitan šolske jadrnice »Pamir« Johann Diebitsch, ki je prevzel poveljstvo, potem ko je kapitan Hermann Eggers zbolel

Oktober bo v Lübecku pred pomorskim sodiščem obravnavana v zvezi s katastrofo motorne jadrnice »Pamir«, ki je terjala 80 žrtve. Na obravnavi bodo zaslišali vseh šest preživelih, izvedence za pomorstvo in meteorologijo in nekateri kapitane.

GLOBINSKE VODE V MEHIKI

Izraelski inženir Alfred Loehner, iznajditelj posebnega električnega aparata za odkrivanje globinskih voda brez poskusnih vrtnjaj, velja za enega najboljših strokovnjakov za iskanje vode, ki leži v zemlji nad 500 metrov globoko. Tega inženirja so v začetku letošnjega leta kot člana neke komisije za tehnično pomoč UNESCO poslali v Mehiko, kjer naj bi sodeloval pri ustanovitvi mehiškega inštituta za raziskave na področju uporabnih znanosti.

Kakor je izjavil ing. Loehner, predstavlja površinska voda v sedanjem času 80 do 90 odstotkov vse vode, ki jo porabijo ljudje na zemlji, čeprav je

Zadnja fotografija »Pamira«, posneta 10. avgusta, ko je ladja zapustila pristanišče Buenos Airesa

Čez morje in V VEČNI LED

NEKAJ PODATKOV O PRVIH SOVJETSKEH DOSEŽKIH V MEDNARODNEM GEOFIZIKALNEM LETU

Poltavska gramimetrična opazovalnica ukrajinske znanstvene akademije je središče meridijske službe Sovjetske zveze. Njena glavna naloga je proučevati »premikanje meridianov in zemeljskih tečajev«. V tem observatoriju se zbirajo podatki o proučevanju meridianov na raznih drugih opazovalnicah. Poltavski observatorij je že dobil ustrezne podatke iz Jugoslavije, Francije, ZDA in nekaterih drugih dežel, poltavski zvezdoslovci pa so ugotovili nekaj zanimivih reči o premikanju zemeljskih tečajev.

Inštitut za geologijo in zemljepis pri litvanski znanstveni akademiji je izdelal novo metodo za proučevanje radioaktivnosti v ozračju. Po tej metodi ugotavlja skupina znanstvenih sodelavcev,

kako se spreminja naravna radioaktivnost. Njihove ugotovitve in raziskave so tesno povezane z delovnim načrtom mednarodnega geofizikalnega leta.

V stepi blizu Cimljanskega morja si je uredila šotore odprava sovjetske akademije, katere člani proučujejo ozračje, hitrost in smer vetra ter sploh razmere v nižjih zračnih plasteh.

Z motorno ladjo »Nemirovič in Dančenko« se je napotila iz Arhangelska v arktične pokrajine prva skupina odprave arktičnega znanstveno-raziskovalnega inštituta. Na enem izmed otokov Franc Jožefove zemlje urejajo znanstveno središče, kjer bodo proučevali visoke plasti zemeljskega ozračja.

V Murmansku so dobili radijsko sporočilo ekspedicijske ladje »Sevastopol«, ki plove po severnem Atlantiku. V radiogramu je rečeno, da so v Severnem morju na desetih krajih proučevali temperaturo in odstotek soli v morski vodi, zbirali žive organizme in spustili nad sto plovcev, s katerimi proučujejo morske tokove.

S krovu ekspedicijske ladje »Vitez«, na katerem potujejo čla-

ni sovjetskega oceanološkega inštituta, prihajajo poročila o uspešni opravljenih nalogah, začrtanih v okviru mednarodnega geofizikalnega leta. »Vitez« plove ob zemeljskem ravniku. Na Tihem oceanu proučujejo člani odprave zračne in morske tokove, hkrati pa snemajo morsko dno in ugotavljajo globline. Konstruktor posebne kamere Zenkovič je napravil posnetke v morski globlini 5780 m.

Drobne ZANIMIVOSTI

KAVA V TRAMVAJU
Po Kopenhagenu na Danskem vozi poseben voz električne cestne železnice, v katerem imajo potniki na podlagi kupljene vozovnice priložnost, da si v kaviarni na vstopu do skodelice kave. Če se bodo ljudje ogreli za to novost, bodo vključili v promet še nekaj takšnih vozil.

HLADNOKRVNOST
Johna Sorina, starega 37 let, so v ameriški državi Georgiji obsodili na smrt. Posadili so ga na električni stol. Toda ta sodba se je tik pred izvršitvijo prava se je tik pred izvršitvijo smrtne kazni pokvarila. V zamoru zaposleni električar se je zaman trudil, da bi odstranil kvar. Naposled je Johna Sorinkanje začelo presedati. Zavrženo je bilo hitro popravilo. Zatem se je usedel na električni stol in nad njim je bila izvršena smrtna kazen.

SOVJETSKI ANTIPOLOGI DOVAJEJO NASVETE KONFEKCIJI

Moskovska »Pravda« je nedavno pisala, da mnoge tovarne konfekcijskih oblačil, ki ne lijajo na trg obleke, ki ne ustrezajo sovjetskimi državljanim. Da bi izboljšali izdelovanje konfekcijskih oblačil, je inštitut za antropologijo začel obsežno akcijo, v kateri namenjajo ugotoviti povprečne telesne mere ljudi v raznih pokrajinah in tako omogočiti konfekciji, da bo izdelovala oblačila ustrežne velikosti.

Leto dni staro — še sveže mleko

V Angliji so odkrili način, kako je moč mleko zelo dolgo ohraniti sveže. Mleko najprej pastilizirajo, zatem pa izpostavimo delovanju ultrazvoka. Nato ga zilijejo v posodo, ki jo spet potopijo v raztopino soli in tam mleko zamrzne. Sodijo, da je takšno mleko uporabno tudi čez leto dni.

Mornar Günther Haselbach, eden izmed šestih preživelih

JAMES A. MICHENER

Sajonara

ROMAN

4

Gledala sva drug drugega v enem tistih čudnih trenutkov, ko se va n zdi, da vidite življenje v docela jasni, mrzli luči. Opazujete človeško bitje brez uniforme, brez diplome, brez minulosti in brez prihodnosti. Kelly je stal pred menoj s svojimi osebnimi težavami in željami, ki so bile na milje daleč od mojih, hkrati pa bile tudi del mojih težav in želja. Minister za vojsko mi je nekoč dejal, da mora moj oče pripisati svoje velike uspehe v vojski sposobnosti, da je videl slehernega človeka, s katerim je delal, viseti v praznem prostoru na niti, ki drži v nebo. Kellyja sem lahko spoštoval. Skušal me je zgrabiti za goltalec, bil je majhen, žil nepriprav, toda lahko sem ga spoštoval.

Iz žepa sem izvlekel listnico in ga vprašal: »Sem vam kdaj pokazal sliko generalove hčerke?« Zdelo se mi je, da me Kelly opazuje s prav takšnim mrzlim pogledom kakor prej, zakaj sklonil se je k meni, kakor bi storil vsakdo, in rekel, da je ni še videl.

Jaz pa sem bil razburjen — še nikoli poprej nisem sretil dve letali MIG v enem dnevu — in tako sem mu pokazal sliko, na kateri je bila Aileen s materjo. Kelly je pogledal sliko in rekel: »Je vaša tašča zlobna?«

Vzel sem v roko drugo fotografijo in dejal: »Tole sem vam hotel pokazati.«

Kelly je zažvižgal: »Oho! Čudovita je!«

»Človek je prijetno vznemirjen ob misli, da takšno dekle čaka v Kobeu, sem rekel. Hvala za dobre novice, Kelly.«

Tedaj pa je spregovoril Kelly: »Kacumi niste videli?«

»Kje je Kacumi?« sem vprašal.

»To je dekle, s katerim se hočem poročiti.«

»Oprostite, toda japonskih imen ne poznam.«

»Nič ne de,« je hlastno rekel.

Pokazal mi je majhno fotografijo svojega dekleta. Začuden sem bil, kakaj ta Kacumi vse-

kakor ni bila madama Butterfly. Imela je velik, okrogel obraz, izrazite lice, in kakor je bilo videti, zelo črne lase. Kdor ni še bil na Japonskem, bi pomislil, da je Indijanka ali morda Eskimka. Toda če je bil vsaj enkrat samkrat v Tokiu, bi Kacumi pri prči prepoznal. Bila je ena izmed milijonov deklet, ki ne morejo biti nikdar lepe, ki opravljajo najtežje delo in ki se oblačijo, kakor da so na Japonskem obleke ukrojene samo iz starih vreč za sladkor.

Nekaj sem hotel reči in naposed sem se na srečo spomnil, da dela v knjigarni in tako sem dejal: »Videti je bistra.«

»Veliko pametnejša je od mene,« je odvrnil Kelly.

Ze sem hotel oditi, ko sem se spomnil duhovniku dane obljube.

»To mi je vseeno,« je odvrnil Kelly.

»Kelly, koliko ste stari?«

»Devetnajst let mi je.«

»Vi ste še fant. Zakaj cele zadnje malo ne premislite?«

»Pretuhtal sem vso zadevo. Vojska, letalstvo in ministerstvo za vojsko so se trudili, da bi mojo ženitev preprečili. Ravno zato sem se odločil.«

»Kaj mislite reči s .trudili so se, da bi preprečili? Nimam rad ljudi, ki se sami sami smilijo.«

»Ko so moji predstojniki v Kobeu uvideli, da se v resnici nameravam poročiti s Kacumi, so me pri prči poslali na Korejo. Zatem so oni iz Washingtona odločili: Kdor koli se bo poročil z Japonko, je ne bo mogel pripeljati domov. Nato so me postavili pred vojno sodišče, ker sem zahteval, naj me puste na Japonsko, da bi se tam oženil, preden bi ta zakon začel veljati. Zdej pa mi oče Finney vsak teden da brošuro, pri čemer me prepričuje, da bom velik bedak, če si bom drznil storiti kaj takega.«

»Odpril je predal in mi pokazal nekaj brošur, ki so jih na veliko delili na našem področju z namenom, da bi z njimi fante opametovali. Naslov ene izmed brošur se je glasil: »Al bo vaša družina sprejela medse?« Kelly jo je zgrabil s svojo dlakavo roko, jo zmečkal in vrgel v koš.

»Vse so poskusili, da bi me odvrnili od tega, toda ali veste, kaj bom storil?«

»Prav gotovo kako neumnost.«

»Prav pravite. Dovolj neumen sem, da sem se zaljubil. In nanoslo je, da sem se zagledal ravno v to dekle. In če se bom moral odreči ameriškega državljanstva, da bi se z njo poročil, se ne bom obotavljal.«

Drhtel je kakor blaznež, ko je vtaknil sliko svojega dekleta v predal.

Dejstvo, da si upa kak Amerikanec tako misliti, me je vrglo čisto iz tira. Odreči se državljanstva! Zamikalo me je, da bi zgrabil tega mladega idiota in ga predramil, da bi mu rekel, da je vsakdo, ki se hoče odreči ameriškega državljanstva zavoljo japonskega dekleta, prav gotovo...

Tedaj pa mi je obrnil hrbet in se lotil dela, kakor da je z mano opravil.

Takšnega ravnanja ne bi nikomur odpustil. Zdivjal sem, ga zgrabil za srcajo in stresel: »Hudiča, kdo pa mislite, da ste!«

»Presenetilo me je, ko mi je zažugal s pestjo: »Udaril vas bom.«

»Za hip sem zaželel, da bi obračunal s tem paglavcem, toda takoj sem spoznal, da bi bilo to slabo. Lahko bi ga premlatil, kadarkoli bi se mi zahotelo. Povesil sem roke in z dokaj razburjenim glasom rekel: »Vsi ti reaktivci človeka hudičovo izdelajo.«

Kelly ni bil prav nič vznemirjen. Zasmeljal se je in rekel: »Tudi več ljudi vaše sorte lahko prenašam.«

»Oprostite, Joe. Toda zdeli ste se mi nori, ko ste govorili o tem, da se odrekli državljanstva... zaradi nekega dekleta.«

»Saj tudi sem nor,« je rekel. »Noro sem zaljubljen.«

Začutil sem, da po malem podlegam zadregi in zato sem dejal: »Pojdiva k meni na steklenico piva.«

»Čudovito«, je vzkliknil in s truščem zaprl svojo mizo. In v tem ko sva hodila, obsijana od poznega popoldanskega sonca, obdana od prvih znamenj spomladanske toplote, je rekel: »Veste kaj, prejle se vas nisem upal udariti, ker sem vedel, da bi mi vrnil milo za drago, me pošteno izdelali, ne bi se pa poceni maščevali prek svojega sodišča.«